

MINDENFÉLE

IRTA:
TÜSKE PÁL

KOLOZSVÁR
KÖZMÜVELŐDÉS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG KÖNYVNYOMDÁJA
1893.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2021
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Tartalomfejlesztési és -szolgáltatási Osztálya
ISBN 978-963-417-518-6 (online)
MEK-19352

TARTALOM

A SZERKESZTŐSÉGBŐL.

„Tekintetes szerkesztő ur!”

A rablógyilkos.

Füzfa.

A holt saison.

Napihírek.

Az állatkirálynál.

TÖRTÉNETEK.

Légyott.

A megborotvált férj.

Zene a parkban.

A vén számár.

Hamis Ámor.

A KÓBOR-SZINÉSZ VILÁGBÓL.

„Tudós” Kakas Mihály.

A színlaposztó.

A harmadrendű „csillag.”

Ripi.

Maritána.

A kórista.

VEGYESEK.

Fagyos világ.

Költözködés.

Márcziusi hó.

A „Sánta szúnyog”.

Bolondulás.

A lejtőn.

Verőfény.

A SZERKESZTŐSÉGBŐL.

„Tekintetes szerkesztő ur!”

Igy szólítottak reggeltől estig. Ez volt az én büszke czimem. Mikor a véletlen szerencse e ki-tüntetésben részesített: én abban az időben egy kanárimag készítő gyárban - zabot hegyeztem.

Nem lehetett rossz talentumom, mert villám szárnyakon jutott el hirnevem az ottani »Gyors Hirnök« szerkesztőjéhez, a ki a nevezett politikai, szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági, ipari, kereskedelmi stb. stb. lapnak igen nagy tekintélyt és igen kevés előfizetőt szerzett. Ugy gondolkozott, hogy a melyik lapnak tekintélye van, annak nem szükséges, hogy előfizetője is legyen. És a melyik lapnak előfizetője van, annak tekintélyre nincs szüksége.

Meglehet, hogy ezért, meglehet, hogy egyébért történt, de a »Gyors Hirnök« szerkesztője egy napon arra ébredt fel, hogy őt a kukutyini választó kerületben - a hol a képviselőből államtitkár lett - képviselő jelöltté kiáltották ki és sürgönyileg felszólították, hogy azonnal utazzék a kerületbe és tartsa meg programbeszédjét.

Ennek a körülménynek tulajdonítom én, hogy a »Hirnök« szerkesztőjétől a következő tartal-mu levelet kaptam:

Kedves barátom! Sürgős és bizalmas ügyben kérem önt hozzám. Nagykupafalvi Kupai Kupás Kázmér, a »Gyors Hirnök« felelős főszerkesztője, kiadója és tulajdonosa, királyi tanácsos, a rézkorona-rend lovagja, városi képviselő, a hegyvári kaszinónak, a polgári dalegyletnek és a csizmadia társulatnak disztagja, tűzoltó főparancsnok, nőegyleti titkár, akadémiai levelező stb. stb. Rangját és czimeit hevenyében így egészítette ki saját kéz-írásával: és »kukutyini képviselő jelölt.«

Lázás sietséggel rohantam hozzá. Mikor meglátott, államférfiui pose-ba vágta magát; homlo-kán komor gondoknak képe ült. Nagylelkű leereszkedéssel szorított velem kezét és beszélni kezdett:

- Uram! Érett megfontolás után elhatároztam, hogy boldogítani fogom Kukutyin választó polgárait. Képviselőjük leszek. Mielőtt azonban az első lépést megtenném, jónak láttam önhöz fordulni. Először azért, hogy megbizzam önt távollétem alatt a lapom szerkesztésével; másodszor felvilágosítását kérem arra nézve, hogy Kukutyin polgárai ellenzékiek-e, vagy jámbor mamelukok.

- Uram, - mondtam én - szerencsémnek tartom, ha a tekintélyes »Gyors Hirnök« szerkesztésével megtisztel és szerencsétlenségemnek tartom, hogy a kérdezett polgárok pártnézetével nem szolgálhatok.

- Oh ez kétségbeejtő - nyögte és én rémülve tapasztaltam, hogy csakugyan a kétségbeesés karjaiba hanyatlik. Az utolsó pillanatban érkezett meg a mentő gondolat.

Először ráütöttem a saját fejemre, aztán a Nagykupafalvi Kupai Kupás Kázmér vállára.

- Meg van! kiáltám.

- Mi van meg? kérdezte ő.

- A program! feleltem én.

Nagy bámulatában rám függesztette mozdulatlan szemgolyóit és nyitva felejtette a száját s mikor aztán kölni viz nélkül magához tért, csak ennyit kérdezett siri hangon:

- Hogyan?

- Nagyon egyszerű. Előveszen ön egy darab papírt. Egyik oldalára ezeket írja: Corruptio, rabszolgaság, adó, soldateszka husos fazék, jogfosztás, sárgafekete, átkos kormány, szabadság, testvériség, egyenlőség és mégis hunczut a német!

A másik oldalára ezeket írja fel: Közös haza, közös nyelv, közös hadsereg, pénzügyi egyensúly, valuta, zóna, korona, fátyol (a multakra), pragmatika sanctio, nagyhatalmi állás, hármas szövetség és jaj be kedves a német!

Most már ha ellenzékiek az ön választói: az előbb leírt szavakat megtoldja valamennyit tiszóval és készen lesz az ön ellenzéki programja; ha a kormányt szeretik az ön választói; megfordítja a papirost, a mint a köpenyeget szokták és hasonló rendszerrel megtartja kormánypárti program beszédét...

Kupás Kázmérnak lángolt az arcza; szemei élénken villogtak és örömkönnyek közt a legbizalmasabb hangon kiáltá felém:

- Te egy okos gyerek vagy!

Igy mondta. Jól megjegyeztem, annál is inkább, mert sem azelőtt, sem azután nem tett rólam ilyen nyilatkozatot senki.

Kázmér másnap elutazott és én ígéretemhez hiven megjelentem a szerkesztőségben és elfoglaltam a hetedik nagyhatalom trónusát. Valóban uralkodónak éreztem magamat. Olyan uralkodónak, a melyik nem kap civilistát, és a melyiknek nincsen koronája. Mindegy, azért mégis nagyhatalom voltam.

A szerkesztőség még ürességtől kongott. A tisztelt munkatársak közül csak egy volt jelen, - a legfőbb, a legmunkásabb és a legcsendesebb: az öreg olló. Összeszabdalt ujsághalmazok között pihent királyi kényelemben. Sugár alakja és kihegyezett éle előkelően különböztette meg a liliputi varró, a kurta nyíró és a természetes szabó ollóktól. Az össze-visszarakott íróasztalok, a szerteszét heverő tollak, a félig kiaszott tintatartók, a fölmetélt kutyanylevek, a földön heverő czimszalagok és fölívagott borítékok fényesen illusztrálták a költői rendetlenséget.

Elfoglaltam a főszerkesztő ur asztalát és zsibongó fejjel néztem arra a szédületes ürességre, mely az előttem fekvő tiszta papír lapok fehérségében tátongott felém. Felemeltem a tollat és beleütöttem aczél orrát a tintatartó sötét üregébe... Ha én ebből a pokoli sötétségből egy ép gondolatot ki tudnék halászni...! Pedig nagy gondolatokra van most szükségem, mert a »Gyors Hirnök« vezércikkének ma agyam műhelyében kell elkészülnie. Rövid gondolkodás után eszmém első szikrája alakot öltött és leírtam az előttem heverő tiszta lapra a következő fontos felfedezést: »Európa politikai láthatára tiszta.«

E pillanatban megnyílt az ajtó és engem kizökkentett hömpölygő eszméim medréből. A tárczarovat vezető érkezett. Előkelő kritikus hírében áll. Szemöldökét ránczba szedve viseli, orrán czvikkert hordoz és feje bubjára van lehelve a kopaszodásnak halvány sejtelve. Leült az íróasztalához és czudar megvetéssel nézett ki a jégvirágos ablakon. Én a szerkesztő megbízásából eleibe helyeztem egy rendkívül komoly és tudományos tárczát valamely szakférfitollából. Gyorsan futotta keresztül és felém fordulva így szólott:

- Ez nagyképű és bánális, mint egy viziló.

Vig tárczával siettem hát kedveskedni. Megnézte az elejét és a végét s a leggunyosabb hangon mondá:

- Frivol és ostoba, mint egy grisette:

A szerkesztő ur megbízásából egy lyrikus tárcza is állott rendelkezésemre. Oda adtam hát azt is. Elolvasta a czimét, megnézte az aláírását és így kiáltott fel:

- Émelygős és sentimentalis, mint egy gouvernante! Fidonc! Egész világ számár! Aztán olyan nyugalommal távozott, mintha ő nem is tartoznék ehhez a világhoz.

Szeget ütött a fejembe az a gondolat, hogy a politikai róvat mellett most még a tárczaróvat is a nyakamba szakad. Leverten olvastam el vezércikkem kezdő sorát: »Európa politikai láthatára tiszta.«

Aztán folytatni akartam a politikai időjósást, midőn sebbel-lobbal pattan fel az ajtó és égnek meredő hajszálakkal tört be az ujdondász. Kétségbeesett arczczal nézett rám és fájdalmasan lihegte:

- Hir, hir, hir! Nincs uram semmi hir. Egész világ üres!

Megremegtem. Az egyiknek egész világ számár, - a másiknak egész világ üres! Magam is érezni kezdtem, hogy csakugyan van valami furcsa ezen a világon.

- Beszéljen kérem hát, - sürgettem.

Riporterem összecsapta a kezét és gyorsan festette le a kritikus helyzetet:

- A pártértekezletről kérem kiküldtek, a rendőrségről kinéztek, egy titkos összejöveteletről kilöttek. A dalkörök nem énekelnek, a tűzoltók nem parádéznak, és a városatyák nem gyülekeznek. A színházban nincs premiere, a jég felolvadt. Az emberek sem nem lakodalmaznak sem nem hálnak. Nincs éjszakai csendháborítás, nincs kofaveszekedés és nincs rendőri brutálítás. Nincs botrány, nincs katasztrófa... Nincs semmi, semmi, semmi... és jelentem önnek, hogy én sem leszek.

Ezzel csakugyan úgy eltűnt, mintha nem is lett volna.

Szédülni kezdtem. A politikai és a tárczaróvat mellé, most már a hirróvat is a nyakamba szakad. Homályosuló szemekkel olvastam el vezércikkem kezdő sorát: »Európa politikai láthatára tiszta!«

Kivül kopogtak. Az ördögbe is! Ki háborgat megint?

Nyalka peczkes legény lépett be, mélyen meghajtotta magát és az izgalomtól rezgő hangon mondá:

- Ajánlom magamat. Én Szurok Dániel csizmadia segéd vagyok!

Kérdeztem, hogy mivel szolgálhatok.

Kifodritott és nagy gonddal elválasztott haját megbökte a mutató ujjával, keze fejével felütötte a bajuszkája hegyét, köhintett és megreccsentette ránczos csizmáját.

- Igenis kevésbé szolgálhat a tek. szerk. ur! (Valahol így olvasta, hát így is mondta.)

Ekkor egy levélpapirost nyújtott át, melynek tetején nefelejcskekkel körülvett galambpár csókolódzott, alatta pedig szörnyű orthografiával a következő vers állott:

A mikor átölelsz,
Mindig azt gondolom,
Hogy sámfa vagyok én
S te csizma - angyalom!

A derék Szurok Dániel egészen füllé változott, a mint véleményemet várta a verséről.

- És mit akar ön ezzel?

- Életem függvény attól, hogy ezen költeményem az nyomda festék által napvilágot lásson, - személyesen téven tiszteletemet általa. (Nagyon választékosan tudta magát kifejezni.)

- Nem értem önt!

- Igenis hát elmondok mindent!

- Csak röviden!

- Igenis röviden! Judith az keblem bálványa és az költeményem imádója. De szerelme csak úgy boldogít, ha versem ujságba megjelenik. Különben nem. Szerelmem fucs: Elő dikics, nyakam sipircz....!

Rémülve vettem észre, hogy ez az ember a legborzasztóbbra van elkészülve. Ha nem jelenik meg a verse: Judith szerelme fucs és ő csakugyan megöli magát.

És egy kioltott élet fogja az én lelkemet nyomni. Kinos nyomasztó érzet nehezedett reám. Igéretet tettem Szurok Dánielnek, mire ő mély hajlongások között távozott.

Szomoru töprengésemből megirandó vezércikkem gondolata rázott fel: »Európa politikai láthatára tiszta!« És arra csakugyan nem jöhetett egy parányi felleg, olyan hirtelen szakított félbe valami halk kopogás és a nélkül, hogy tőlem választ várna, előkelő magatartással lejtett be az ajtón az én külön udvari borbélyom. A szerkesztőség egyszerre megtelt bajuszpedrő, pomádé és pacsuli illattal.

- Köszönöm kedves Hugli (igy nevezem, miután a közhasználat ezt a nevet adta nekik) ma nem borotválkozom.

Oh nem is azért jöttem; de nem is jöttem, hanem repültem a szerelem szárnyain.

És kezeivel a sas lebegését utánozta, miközben a jobb lábára ereszkedve, a ballábát csodálatos gyorsasággal rázta.

- Csak nem belém szerelmes?

Hugli égre (ezuttal a padlásra) szegezte szemeit és sentimentális hanglejtéssel mondá:

- Egy angyalba!

- Ki hát az a boldog angyal?

- Pszt. Nem szólhatok. Titok, szerelmemet mély titok leple fedi. Elárulni nem fogom. Oh angyal, angyal!

Ezek a borbélyok regényes férfiak szoktak lenni, - így gondolkoztam, mire Hugli hirtelen megragadta a karomat és kiállhatatlan páthossal kiáltá:

- Oh de azt nem tilthatják meg, hogy szívem szerelmét versbe ne öntsem ki!

- Megint egy vers? kiáltám rémülve.

Igen, oh igen kérem ide hallgasson. Rózsaszín papírt huzott ki zsebéből és ihletett arczczal szavalta:

Hajirtványozás közt,
Szól ollóm: nyi- nyi- nyisz!
Szeretlek oh angyal...
De erről pi- pi- pisz!

Ezek uram a titkos szerelem szavai és akadt ember, a ki nem ismerte fel e vers szépségét. Uram esküszöm önnek, hogy ha akad olyan valaki is, a ki rosznak találná ez isteni költeményt, - megborotválva őt, képes volnék elmetszeni a gégejét!

Éreztem, hogy mint ver ki rajtam a hideg verejték. Ha kiadom a rettenetes borbélynak a versét: szerkesztői reputációmát teszem tönkre; ha nem adom ki: a gégém el fogja metszeni. Iszonyu dilemma előtt állottam. Szemeim kápráztak és szédítő nyomás nehezült agyamra.

- Hagyja csak itt, kedves Hugli, nyögtem keservesen és a rettenetes borbély mutató és középujjából ollót formálva végig nyirbálta a levegőt, csettintett nyelvével, mintha borotvát fenne és nagy gyorsasággal elsifített.

Szemeim előtt tánczoltak a betűk a mint olvastam, hogy »Európa politikai láthatára tiszta!« Éreztem, hogy ájulás környékez, de aléltságomból egy dörgő hang riasztott fel:

- Hallja az ur, becses lapjuk azt irta rólam, hogy én részegen megháborítottam a csendet! Hallja az ur, én Mátyás Mihály adófizető polgár vagyok! És ámbátor, hogy igaz, miszerint borközi állapotban összkülönböztem egymás némelyekkel, hanem azért ne tessék kitenni ujságba a személles névmásokat, mert istenuccse olyan kalamájkát csinálok, hogy no!

Valami gerundiummal fenyegetődzött és mire megérttettem vele, hogy mióta én vagyok a szerkesztő, azóta lap nem volt, nincs is, nem is lesz - végképpen kimerülve összeestem!

A távirat-hordó ébresztett fel a következő tartalmu sürgőnyel:

Nagykupafalvi Kupai Kupás Kázmért Kukutyinban nem jelölték.

Hála Istennek! Most hát csak hadd jöjjön haza és szerkeszsze meg a »Gyors Hirnök«-öt, mert én inkább visszamegyek a kanárimag-készítő gyárba - zabot hegyezni.

A rablógyilkos.

(Hirlapi Darvoinismus.)

- Bevezetés. -

Kormosfalván a minap nagy zsvajjal rohant ki a tudományok csarnokából az iskolás gyerek népség. Efféle kiszabadult apró sokaságban napirenden szokott lenni a kisebb-nagyobb hátbaütés, taszigálás, fülczibálás és oldalbarugás.

Történt pedig a mondott napon, hogy a Borzos Jucziék Pistájukat, a ki máskülönben jámbor, csak vörös és szeplős, a bíró fia - egy kujakomnyi jószág - megsapkázta, a mit a vörös egy kis szájbautéssel viszonzott.

Erre a bíró fia - becsületes nevén - Zab Jancsi, orditva vánszorgott véges végig a falun. A szolgáló leány abban a minutumban, a mint meghallotta a bögést, tövivel-hegyivel csapta össze a mivel dolga akadt és úgy rohant az utczára; a beteg elhagyta az ágyát, a sánta a mankóját, az éhes letette kanálát, a vak a szemét, a süket a fülét nyitotta ki és mindenki eszeveszetten rohant az utcára csudát látni.

Hanem a ki legnagyobb dolgot csinált a dologból, - az a biróné volt.

- Megverték galambom, megverték, sipította - és nyalta-falta kujakomnyi Zab Jancsit, a ki csak jobban bögött.

A szomszédban a jegyző ur lakik, a ki pennás ember hírében áll és nagy tajték pipája van. Oda ment a palánkkerítéshez, kikeresett egy kis nyilást s mivel nagyot hall, hát oda tartotta a fülét. Tul a Zab Jancsi egyre nyöszörgött, pedig már kakastejjel sült kalácsot is adott az anyja asszony.

- Hm, hm, mondá a pennás ember és összeránczolta a szemöldökét. Baj történt, bizonyos hogy baj történt. A biróné obégat; a gyerek ordit, a bíró kukkot se szól; ergó a birónak baja történt. Borzos Pistát emlegetik. Hm! Ez a kutya!

Azzal bement a szobába, leült az íróasztalához és serczegtette hivatalos szürke papirosra a »Vidéki Trombitá«-nak a mint következik:

(A dolog szárba szökken.)

Zendülés. Kormosfalvi levelezőnk írja, hogy ott tegnap zendülés ütött ki. Az ottani parasztok a falusbirót elagyabugyálták, mivel az adófizetésre rá akarta szorítani. A parasztokat különben bizonyos Borzos Pista lázította fel, kik aztán a dühtől elvakulva ütötték, rugták, harapták és szurták, a különben közbecsülésnek örvendő Zab János falusbirót.

A mint hire futamodott az esetnek, az emberek az utcára tolongtak, mindenütt fenyegető csoportok képződtek s a nagyobb szerencsétlenséget csak is a csendörök gyors közbelépése akadályozta meg.

Az ég őrizze meg községünket ilyen veszedelmes emberektől stb. stb.

(A dolog izmosodik.)

A »kutyababosi Hirharang« szerkesztőségében nem volt boldogabb ember annál az ujdondásznál, a melyik az ő ollóját beleakaszthatta a »Vidéki Trombitá«-ba. Hah mi ez? Zendülés! Ohó! Nem oda buda... Megálljunk csak! És írja:

Véres lázzadás. Kormosfalvi levelezőnk véres zendülésről értesíti lapunkat, melynek fájdalom áldozatja is van. A mindenki által szeretett Zab János falusbirót az istentelen Borzas Pista bujtogatására tegnapelőtt részeg parasztok megtámadták és menthetetlenül megölték. Mire a csendőrök megérkeztek Zab már haldokolt, vére végig festé az utca árkat és boszuért kiáltott az égre.

A vérszomjas emberek nem elégedtek meg az áldozattal, a dühtől elvakítva, betörtek a bíró hajlékába és a feleségét a dagasztó tekenőtől elhurczolták s az izzó kemenczébe akarták dobni. A csendőrök felszólították ekkor, hogy eresszék el. Dehogyan eresztik, sőt már a kezei is össze valának kötve, mire a harmadik felszólítás megtörtént.

E pillanatban: bumm! - hangzott a csendőrök fegyvere, és néhány paraszt vértől elboritva rugdosott a földön. Erre aztán lett nagy riadalom. Ki merre látott, mintha fejét veszítette volna, úgy szaladt széjjel. Az előljáróság katona segélyért sürgönyözött (pedig nincs is távirda) a szolgabíróshoz, s így kilátás van arra, hogy a lázadás már csirájában elfojtatik. Az egész vidéken valóságos pánik uralkodik.

(A dolog tetőpontra hág.)

A »Kakucsi Sajtó« szerkesztőségében a riporter nagyon felhuzza a szemöldökét a mint az eléje kiterített »Kutyababosi Hirharang«-ra könyököl. Lázasan nyúl a tolla után és imigyen zengedez:

Hajmeresztő rablógyilkosság. Kormosfalván a napokban megrázó és veséig ható rablógyilkosság történt. Zab János ottani jómodu falusbirót konczolták fel a rablók iszonyu kegyetlenséggel. A mintegy 12 főből álló banda feje Borzas Pista, a vidék rettegett haramiája vezette a támadást. A bíró mit sem sejtve aludt, midőn egyszerre hatalmas recscsenés riasztja fel álmából. Az ajtót egyetlen taszitással törték be, s mielőtt a szerencsétlen ember védekezhetett volna, már hat ember ragadta meg, míg a más hat a pénzes szekrényt törte fel.

A rablók minden értékes tárgyat magukhoz vettek, azután a bírót emberfeletti kegyetlenséggel csonkitották meg. Levágták a füleit, orrát, karját és lábát úgy annyira, hogy csak a csupasz törzse maradt s így életéhez kevés remény van.

Még kegyetlenebbül bántak a bírónéval. A szegény asszonyt izzó kemenczébe dobták, hol elevenen megsült, úgy hogy az orvosok már csak a halált konstatálhatták.

A rémes eset villám gyorsan terjedt el falu szerte. Szerencsére egy század katonaság volt a faluban elszállásolva, kik nyomban a rablók üldözésére siettek. A falun kívül a rablók az üldöző katonaságot sortűzzel fogadták, mire a katonák is használni kezdték fegyvereiket, úgy hogy valóságos harc fejlődött ki, melynek nagyszámu szemlélője is akadt. Végre is a katonák kezdték elfoglalni a biztosabb hadi pontot. Még egy roham és a banda szét volt verve. A hirhedt zsvány vezért sikerült elfogni, ki azonban makacsul tagad mindent. A gazember nyolcz-tíz lösebből vérzik, de azért emberfeletti hősiességet fejt ki.

(A dolog vége.)

A kormosfalvi »olvasó körben« a jegyző fenhangon olvassa a fővárosi lapokat:

- A kormosfalvi rablógyilkosság szomorú hősét, Borzas Pistát - kinek tetteiről részletesen emlékeztünk meg, - tegnap kivégezték kötéllel.

A rettenetes ember olyan elszántságot tanusított ez aktusnál, mi egy Mucius Scaevolának is becsületére válnék. Az akasztás után Borzos Pista ügyvédje hír szerint felebbezett. Ezt egy komoly embertől nem várnók.

Hát aztán, hol történt ez a dolog? kérdi a bíró a jegyzőtől.

- Nem látja, hogy Kormosfalván.

- No lám! már nem emlékszem!

- Valamint nem egy tarka kutya, azonképen nem egy Kormosfalva vagyon a világon, mondá a pennás ember, a kinek nagy tajték pipája van.

Füzfa.

Áldott tavasz! mely bő a te termékenységed. Nemcsak a föld veti le vörhenyes takaróját, hogy zöld mezt öltjön hapahupás hátára; nemcsak a madarak ajkán csattan meg az öröm vidám dala, - nemcsak a pillangók röpködnek szanaszét és nemcsak oktalan dongók zugják tele a levegőt; de előállítasz te töméntelen zöld verset is, a melyek ömlengő diákok, ábrándos sihederek és bölcs fajankók kobzán születnek és vad tarkaságukban pillangókként röpkednek s mint dongók zugják be az ibolya illattal tele való levegőt.

Füzfa! te ki állsz beékelve tövis kerítés törmelékei között! Füzfa! te ki odvas oldaladot süttetted a nappal kaszáló rétek vizenyős tisztásán! Füzfa! ki lassan hömpölygő viz partján búsan ingatod melancholikus fejedet - ismered-e azt a kint, a mit a szegény szerkesztőknek szerzel minden kikeletkor? Bizony füzfa nem ismered te azt, mert ha ismernéd, könyörületesebb volnál. Akkor pirosló héjjadat nem zöldítenéd be, kövér rügyeidet nem fakasztanád fel, mézgacsatornáid forgását bedugnád és minden oldalod megodvasitanád!

De te füzfa nem ismered a kint s ezért békén eresztetted meg édes mézgáid lassu keringését, a melyek mind kinnebb tolják azt a nekihizott rügyet, a melyből először kipattan a te pelyhes macskád, a mit nyomon követnek gyöngye zöld levelek. A te sarjadzásod rugasztja neki a vad tilinkósok táborát, a kik istentelenül üvöltenek lantos Apolló szent berkeiben.

Oh drága muzsa, mennyire kaczer léssz a tavaszi napsugártól te is. Milyen csapongó, frivol, feslett életet élsz, s mennyire megfélemedzel a te komoly hivatásodról. Szerelmes mesterlegényt, faczer kellnert, süldő diákot egyaránt illetnek csókjaid és a te csókod nyomán vers fakad fel és ezek a versek mind mind azon csatornába ömlenek bele, melyek a szerkesztőségekből ágaznak ki, hogy a külső világból szellemi eledelt szállítsanak az éhesen tátongó fehér papirosnak.

Halommal érkezik a vers, uram. Nincs a megvénült világ hátán az a kancsal, pupos és az elmúlt farsangból vissza maradt vén leány, a kit ne zengne meg vakmerően száz és száz bus tavaszi lantos. Nincs olyan csillag az égen, a minek ragyogását meg ne énekelnéd, s nincs olyan félve előkandikáló tavaszi fűhajtás, a melynek szelid bájairól duda ne zörögne.

És mit szóljak te rólad »sápadt« holdvilág? Mi van te veled most, a ki az év minden szakában kedvencz thema vagy és maradsz, és mit szóljak ti rólatok hosszú lábu golyák, vándor darvak és csicsergő madarak vidám serege. Hát ti ibolyák, fehér hóvirágok, borzos mályvák és sárgán virágzó tüskés somfák. Csevegő patak, enyhe szellő, verőfény és gubóidból előhurczolkodó sárga cserebogár - mondjátok, oh mondjátok, melyiteket nem illettenek még vakmerő lantosok.

Bizony megvagytok ti énekelve valamennyien. Ég felé meredt hajszákkal bámulok e tenger versre, melyeknek kinrimeit alatt sóhajtván esik össze az emberi elme nagy bámulatában. És a mint lassanként adatnak át a szellem e csodás terményei a feneketlen papirkosár sötét öblének, - szinte látszik azon, hogy mint gömbölyödnek kerekébre vessző bordái. Hatalmas emésztő szervei meginganak a nyerstermények ekkora garmadától s beleokádja tartalmát a kemenczébe.

Jaj, hogy sirnak, zokognak, a mint a láng haragos nyelve beleperzsel az eszmék papirra vetett sokaságába. Aztán lassan-lassan megadják magukat sorsuknak s utolsó vonaglással megnyitják a szerkesztőség márcziusi rideg levegőjét.

Szálljatok, csak szálljatok a tavaszi fuvalom szárnyán oh, ti emberi véges elmék végtelen termékei. Fogytán van a fa. Apolló szent berkében kialudt az áldozat tüze.

Szálljatok oh szálljatok!

És szálltak is.

Alig tette be lábát a didergő márczius, nyomban megeredtek ti vékony mederben folydogáló költői vénák. Szakad a verszápor, mint a parancsolat. Valamennyi tele van a tavasz bűbájával. Virágoktól tarkálnak és illatoznak; madár daltól csengnek, bongnak és csörgedező patakok folyák keresztül-kasul valamennyit.

»Ki most, ki az isteni szabadba,
Hol sugár, illat szakad a nyakadba,
Heverni végig, kéjjel a gyepen,
Hol vig tücsök csiripel szüntelen!«

Ime egy olyan vers, a melyben tücsköt, bogarat összehord az író. De ez nem minden. Vannak még szebb tavaszi versek.

»Bokor alatt kék ibolya nyillik
Az én szivem most is érted sinylik.«

Csakugyan nyilik a bokor alatt is, a fák között is, de még az ugaron is lehet találni olykor-olykor. Hanem hát a poéták olyan járatosak rendesen a növénytanban, mint az a bizonyos hajdu a harangöntés körül.

»Körülöttem éled a rengeteg
És fölöttem vig pacsirta lebeg.«

Ez a két sor meg épen azt illusztrálja, hogy az állattan sem erős oldala a tavaszi poétáknak. Mert hát azt minden borzos pásztor fiú tudja, hogy a pacsirtának nevezett madár nem választja otthonának a rengeteget. Sokkal szivesebben csiripel (bocsánatot kérek a pacsirtától e veréb stílusért) a zöld mező felett, mint teszem azt, a havasok vadregényes fenyői felett.

Ugyde a tavasz a prózairókat is megmozgatta:

»A hegyekről aláfutó patak tiszta habjaiban fürdik a fehér liliom...«

No most! Melyik liliom? A fehér liliom? Milliom, lilliom adta! Ez a növény, még ha rokonságban áll is a vízi liliommal, de sohasem megy közel a vízhez. Inkább szereti a kertet, mint a patak partját. Rosz csont! Semmiféle atyafiságért nem hagyja el a »virágos kis kertet«. Inkább »nefelejcs« kell vala oda plántálni. - Annak ugyanis konvenciója van a patakkal... Aztán meg az is mondatik, abban a tavaszi prózában, hogy »Vig báránycsók és ürge nyulacsók ugrándoznak az ugaron.«

A második fele megint veszedelmesen sántít a dolognak. Szent igaz, hogy a báránycsók vigan ugrándoznak, de már a nyulacsók nem vesznek részt ebben az oktalan állati »quadrille«-ban.

A szegény nyulak egész nap meglapulva fekszenek és akár mint zsibbadjon is a lábuk, meg nem mozdulnak, ha csak nem muszáj. De még ez esetben sem tánczra perdül a bolond, hanem eszeveszett futásnak ered, mert nem bizik senkinek és semminek az emberségében. Vad népség, a mely még az étkezést is az éj homályában végzi. Épen ezért nem szabad a nyulakat a báránycsók közös vigalomba keverni, a hol pláne minden valószínűség szerint kuvaszok is lehetnek jelen, a mikről tudjuk, hogy nem rokonszenveznek a nyulacsókakkal.

Hanem a tavaszi levegőben van valami olyan elem, a mely nemcsak a mézgát, de a vért is gyorsabb forgásba indítja. Ezért van aztán, hogy kiki a maga módja szerint mulatja magát az állat és növényvilágban egyaránt.

Látom, hogy a madarak mennyire begyeskednek és mindenik tehetsége szerint mennyi örömmel üdvözli a tavaszt; látom, hogy a fűszál a száraz avar közül milyen diadalmasan dugja ki zöld hajtását; látom, hogy a katibogarak milyen példás rendben és milyen ázsiai kényelemben sütkéreznek a kerítés napos oldalán; de eszembe sem jut feltételezni a szarkáról, hogy ő fülemilének tartaná magát; nem hiszem a fűszálról, hogy elakarja érni a tölgyfa tetejét és még a jóra való katibogárról is istentelenség volna feltenni, hogy ő a sas birodalmába szeretne jutni.

Hanem minket, józan okosságu embereket ugyancsak kihoz a tavaszi napfény a csendes kerékvágásból. Vers, novella, adoma, ballada, románcz, szonata, szinmű, tragoedia stb. tör ki az agyakból.

A írói gárdát úgy képviseli benne a beamter, mint az iparos elem. És annyi közte a félreismert lángész, mint a diáksereg.

Megálljunk csak. Hallották-e önök hírét szent Habakuknak? Ő mondá - pedig okos uri ember volt, - hogy a beamter rublikázzon, az asztalos gyaluljon, a diák tanuljon. Ugyanezt fejezte ki egyik latin klasszikus, ki imigyen szólt egy római csizmadiához: ne sutor ultra crepidam!

Hanem hát ezek a nagy férfiak falra hányták a borsót és falra hányja mindenki, a ki a tavaszi indulatokra akar lakatot verni. Kitör az az irodából is, az iskolából is, a műhelyből is és feltartóztatlanul gravitál a nyomda festék felé.

Jöjjetek hát szerelmes poétáim! Ti szegény verselők.

Ha a szigorú kritika majd alásülyeszt is a szörnyű papirkosár mélységes fenekére, - én onnan kiszedegetlek, - és igyekszem megmenteni becses élteteket. Jöjjetek hát, és szálljunk karöltve a halhatatlanság felé.

A holt saison.

Rekkenő hőség, becsukott színház, lefüggönyözött ablakok, üres utcák, üres kocsmák, üres kávéházak. Nem intézik sem az ország, sem a vármegye, sem a város dolgát. Nincs esemény, nincs botrány és nincs egy jóra való hír. A lég fülledt, az ember álmos, a föld szomjas.

A kétségbeesetten üres utcákon olvadó félben támolyog végig néhány ember. Az is alig megy ember számba, mert hisz ilyenkor a valamire való ember vagy falun, vagy havason, vagy fürdön hűsöl.

Most csak az utazás, a fürdőzés, a kéjkirándulás van napirenden és a ki nem utazó, fürdőző vagy kéjkiránduló, az bujjék el a nyári nap heve és az emberek tekintete elől egyaránt, mert különben tapasztalni fogja, hogy többé nem respektálják és tekintélye még a kávéházi pinczerek előtt is igen problematikusává válik.

Kicsiny ur, szegény ur, még utazni se tud legalább - kártyában, szokták mondogatni a kellner uraságok.

Az emberrel szabó, suszter, slájfer, szatler, hordár, káplár, csendőr, rendőr csak úgy félvállról bánik el és még a saját fizetett cselédje is fumigálja és a »nagyságos ur« szót bizonyos gunnyal ejti ki. Sőt tovább megyek és állítom, hogy a »tekintetes« szót se igen vesztegetik, csupán »leténsurazzák« az embert.

Egy szóval a ki nem utazik valamerre, - ha mindjárt Tordára is - vége van a tekintélyének.

Én ezt a tekintélyt féltő gonddal őrizem. A látszatot valamiképen meg kell menteni, melynek érdekében én különböző műveleteket hajtok végre.

Először is az utcán mindig gyorsan járok és szörnyű gond és izgatottság ül a képemen, mint olyan embernek, a ki nagy utra készül. A menetjegy-iroda előtt mindig úgy teszek, mintha jegyet akarnék váltani. Ha ismerősömmel találkozom, csak röviden váltok vele pár szót, mint a kinek sürgős bevásárolni valói vannak.

- Hogy vagy? kérdezik.

- Ezer gond között barátom, mindig azon töprengek, hogy nem feledtem-e el valamit.

- Utazol?

- Oh jó! Dehogy!

- Ezt a »dehogy«-ot aztán a kiejtés szerint lehet jobbra is, balra is magyarázni.

Aztán, csakugyan elutazom én is. Nem messze csak a közeli erdőbe, hová polgári erénnyel és polgári puritánsággal szoktak vasárnaponként kirándulni, lakatosék, a takácsék, a csizmadíák és a demokratiának számos másféle elemei.

Ez alkalommal is ott volt a majszter ur feleségével, 5 gyerekkel, 3 inassal és 4 legénnyel. A legények hintát kötöttek egy izmos bükkfa kinyíló ágára. Erre felült a majszterné, egy kicsattanó menyecske és a legények neki gyürkőzve hajtották, miközben az egyik bömbölő tót muzsikán játszta hogy:

»Jonathán, Jonathán légy vidám!«

A szörnyű zene hallatára néhány juhász komondor vonított a szomszédos hegy oldalán, s a fejünk felett egy haragos »Mátyás« rápogott reszelő melódiát. A majszterné a hintán ülve rugódózott a bükkfa koronája felé és pikáns mosolylyal mutogatta izmos lábszárait feszlűt csikos harisnyáját.

Alább a kis göbében széna-gyűjtő leányok fürdöttek.

»Ki látszik a vizből fehér térdecskéje« mondaná Petőfi, a mivel a pásztorélet ez eleven idylljei nem sokat törődtek. Tul egy sötét galagonya hűs árnyékában hanyatfeküve horkolt néhány suhancz, a kik sem a természet, sem a fürdőző hölgyek bájaival nem látszottak törődni.

Mindebből egy rövid uti vázlatot írok, hogy a holt saison lapjának éhes hasábjait kielégítsem. Most ugyis kelete van az irkafirkának és a szerkesztőség megnyitja a lap hasábjait a vidéki levelezők nyári táncmulatságokról szóló tudósításainak is.

Hirtelen ide ollózok egyet. Igen hű leírása egy falusi elite-mulatságnak:

A cigány pont 9 órakor a nyirettyűje után nyult, a czimbalmos végig futatta apró vesszőjét a hurokon. A milli-gyertyák tündéri fényben ragyogtak és nagy cseppekben gördültek az alatt nyüzsgő elite közönségre, kik közt ott láttuk a bűbajos Kancsal Tamásné bűbajosabb leányával. A mama gyönyörű ált hangja leánya primtenor hangjával a legkellemesebb harmoniát képezte, a mint a csárdás andalgó zenéjét tánczközben a nagy publikummal együtt mormolták. Ott voltak még Totyi Erzsike szagos muszkátlival a mellén s én bámulva kértem, oh melyik illatosabb? Ott volt a kövér Bab Katicza. Kedvesebben izzadó molettet soha sem láttam. Ott volt Nád Zsuzsa. Karcsu mint Libanus czedrussa. Minden pillanatban féltem, hogy ringó dereka a polka sebes forгатagában eltörik. Igen kedves társasággal érkezett meg a szomszéd faluból Pipe Rózsa. Oh virágok fejedelme te! körül valál véve szurós tövisekkel - hogy le ne szakitsanak oktondi kezek. Oh mért hogy rózsa tövis nélkül nem terem?

Éjféli szünet alatt a körjegyző ur krampampulit égetett egy nagy tálban, melyet kihülés után kanállal szűrcsöltünk. És ettől megszállt a rózsaszínű mámor, és elragadta szíveinket - ámor... stb.

Az ilyen röpké tudósításokat a »közérdek« nevében szokták küldeni és kiadását is a »közérdek« nevében kérik. Hát miért ne tenné meg a tek. szerkesztőség? Hiszen ilyenkor ugyis izzad egyfelől a meleg miatt, másfelől a munka miatt. A holt saison üditi az embereket, de elgyötri a redactiot.

Hanem csak vége lesz egyszer. Lassanként megvénül a nyár és a közelgő ősz mindenre rásüti a hervadás bélyegét.

Ott van az a fűszálon, a virágon, a falombon, a melyekre hiába mosolyog már a meleg sugár, mert azok többé fel nem virulnak. Azokat már eljegyezte, a hervadás, a halál. Lassanként megkopik a föld szőnyege, kigyérül a lomb s az elvirult virág magos kocsányán száradó maghon zörren a szél fuvásától.

És a mint lassankint elkopik a mező disze, szárad a lomb és hervad a virág: aképen hal el a madárdal, a tücsök nótája; nem hallod a szelid nyári fuvalom lassu zsongását és a sáska zizzenését. Komor hangulat száll a szabad kaczagó képére.

És mig lassanként a természetben kihal az élet; benn a falak közt egyszerre felpezsdül. Az egész nyáron mély csendben szunyadó várost, zajos mozgalom veri fel mindenfelé.

Megnépesedik az utca, hol a nép hullámszik föl és alá. Urak, nem urak, asszonyok és férfiak tarka-barka egyvelegben.

Megtelik a kávéház, hol az aranyos ifjuság dákóval a markában, cigarettával a szájában oktatja a »gólyát«, - a slágerlökésre, vagy arra a pompás »gusztára«, mikor a káró á s z mögül kibukkan a »pikk« nyolczas; vagy mikor a t e r c z »adut« felsőre, királyt »káfol«. És a boldog »gólya« csak mosolyog a blattra, mintha édes képmását látná a tökfilkó Stüsszi vadászában.

Ismét megnyílnak a tanácsstermek, hol hallani lehet bölcs és kevésbé bölcs dolgokat. Színes és halvány beszédek. Közbeszólást és rendreutasítást. Lehet látni vihart és langyos időt stb.

Ismét eleven nyüzgő élet kezdődik uton-utfélen és a feltámadt saison ontja az eseményeket.

A szerkesztőség ilyenkor hanyatt dül az íróasztal mellett és királyi kényelemben füstöli tele a zajongó, lármás vergődő világot.

Napihírek.

(Dobolnak.) Drumm, drumm, drumm! A hajdu még kétszer, háromszor rápaskol a poczkos dob bőrére s aztán elkiálltja magát: Ki ad többet érte.

Három-négy szatócs zsidó állja körül a szegényes butor halmazt. Egyik közönyösen kormol bagós és piszkos pipájából, a más meggyérült vörös hajszájai között babrál, a harmadik spekulálva rázza szurtos szakállát, a negyedik műértő szemeket vet az adó áldozatára.

Drumm! Drumm! ki ad többet érte?! A végrehajtó akta halmazába mélyed, egy öreg kopott diurnista készen tartja a czeruzáját s a dob ismételt drummolására csoportba verődik a lézengő csőcselék.

Ki ad többet érte?! Az elhangzott dobverés után gyéren, felhangzik itt is ott is: 10 krajczár, husz krajczár... aztán csend lesz. Várják, hogy a dobos üsse rá.

E pillanatnyi csendet valami elfojtott zokogás szakítja félbe, - egy csendes, egy fájdalmas szisszenés rezeg keresztül a légen, - mintha valaki sirna...

A végrehajtó int és a dobos ráüti: drumm! drumm! drumm!

*

(Egy nagy ember.) Mielőtt még nem volt akkora, szakasztott olyan volt mint más ember fia. Ugy evett, ugy ivott, ugy beszélt, ugy ült, ugy járt, ugy aludt és ugy ébredt, mint egy... Akárki.

De már megnőtt. Verset irt az ujságba, darabot irt a színháznak és párbajt vívott. A nagyság egyéb kellékeit emlegetni fölösleges. Ennyi is eléggé mutatja, hogy ő már megnőtt. Látjátok hogyan fogja a kést, villát, kanalat; látjátok hogyan emeli ajkaihoz a poharat. Minden mozdulata egy kérdőjel: bámultok engem?

Látjátok hogy beszél? Fontoskodva, komolykodva, szinezve, gesztikulálva. Most lágy és kellemes, majd erős és darabos, de mindenütt ott van a kérdőjel: bámultok engem?

Látjátok midőn valahol megjelenik. Átnéz a tömeg feje felett és várja a meglepetés moráját.

Hallottatok szeszélyeiről? Irtózik a hidegtől, - rémülve szalad a melegtől; az utcza zaja idegessé teszi s egy légyre revolvvert ragad. A nagy szellemek tulérzékenyek és ingerültek. Vigyázatok, kiméljetez. Ha az utcán látjátok: emeljétek meg alázatosan a kalapjaitokat és kiáltatok fel így: Ah, ah!

*

(Temetés.) Fényes gyászpompa. Hat fekete ló üveges kocsiban viszi utolsó útján a boldogultat. Elöl ismerősök, barátok és tisztelők lassu tempóban lépkedő hosszú sora. Hátul a gyászoló rokonság; oldalt szanaszét az utcza publikuma: ingyen látványosságokban gyönyörködő csőcselék.

Itt is, ott is megered a beszéd:

- Derék ember volt, - isten nyugasztalja szegényt.
- Kár volt érte! Vesztesége van a társadalomnak is.
- Egy emberrel kevesebb, egy kenyérrel több.
- Előbb is járhatott volna a halál.
- Önző, rossz ember volt. Hadd hulljon a férgekse.
- Mindent egymaga felfalt volna, nagy kár, hogy vagyonát nem viheti magával a jámbor.

- Mindenki megsiratta!

- A varju se kárrog utánna!

.....

Ha nem ismerted volna a boldogultat: kérdezősködj az emberektől!...

Az állatkirálynál.

(Interwiev.)

Don Montenegro világhírű menázsériával érkezett meg. Hatalmas oroszlánya van. Igazi fejedelmi sarj Afrikából.

Nem is tartanám magamat ujságírónak, ha elszalasztanám az alkalmat, hogy ő felségét - meg ne interwievöljam. De viszont ő felsége sem tartaná magát jelentős személynek - a minthogy nem is volna - ha meginterwievolásban nem részesülne.

Manapság minden valamire való ujságíró interwievöl és minden jelentékeny ember interwievoltatik.

Rászántam magamat.

A jól megerősített ponyvafalon belől egyszerre hatalmas hang bődül fel:

- Auóóó!

Az őrt álló király tigris, ki ő felsége kalitkája mellett posztirozott, édes anyanyelvén kiáltott így felém, a mi magyarra lefordítva annyit tesz, hogy:

»Állj! Ki vagy!«

A szörnyeteg tajtékozva csattogtatta éles agyarait!

Zuzmarás hidegvérrel válaszoltam:

- Tüske Pál.

- Vissza, vagy szétmarczangollak, rivalt rám a fenevad. Nem eresztelek!

- Nem? És ki vagy te, ki a hetedik nagy hatalommal így mersz beszélni, kérdeztem én is felemelt hangnyomattal.

- Micsoda hatalommal - vágott vissza. Én a földtekén nem ismerek Tüske dynasziát.

- Hát ujságíró dynasziát? szóltam nyugalommal. Tudd meg, hogy én ujságíró vagyok!

A gyilkos fenevad egyszerre megváltoztatta szörnyű haragos képét és olyan jámbor alázatos arczczal bámult rám, mint valami ügynök, a kinek reclamra van szüksége. Ezzel két lábra állva katonásan tisztelgett és egy, a felség talpát nyalogató Páviánnak intette, hogy vezessen a király elé.

Ő felsége épen reggelijét végezte - elfogyasztván egyik hűséges ökör alattvalójának czombját szőröstől bőrostól - a szája peremét nyalogatta. Intett, hogy foglaljak helyet, majd jelt adott, hogy az udvar bemutatás végett jelenjék meg magas színe előtt.

A medve lépett be.

Ez az összes kül- és belügyek minisztere. Kiválóan alkalmas erre, mert úgy tánczol, a mint fujják és nagyon mélyen alszik. K o r á n lefekszik, k é s ő n ébred. Igazi diplomata tehetség.

Jött a majom!

Ime - szólt az oroszlán ő felsége - ez a kultuszminiszter, kinek egyszersmind az igazságügyi tárczát is a nyakába akasztottam. Az utánzás, vagy a mint mondják a majmolás nagy mestere. Minden intézkedését idegen kaptára huzza s mégis meg van győződve róla, hogy ő - reformátor.

A l a j h á r c zammogott elő.

- A rendőrség feje - mondá a király.

Közbeszóltam:

- Felség! Czélzás akar lenni?

Az oroszán egy könnyű lábmozdulattal rámutatva mondá: mindig alszik és mindig ügyetlenkedik. Erre a hivatalra alig akadna jobb persona.

Kis idő múlva a róka lépett be nagy gangosan.

Titkos tanácsnokom, mondá a király. Különben házi ügyvédem és országgyűlési pártvezér aspirans.

A felállított diszkutyaórségen e pillanatban hangos derűtség vonult keresztül. - Komoly nagy-képüsködéssel jött a s z a m á r .

Királyi tanácsos és többféle érdemrend tulajdonosa - mondá ő felsége, ki sok jó indulattal közeledett kedvencze felé.

A számár mélyen bókolt, pöffeszkedve emelte fel patáját és meglegedve sütkérezett a trónus fényében.

Az oroszán feléje fordult és így szólt:

- Téged szeretlek valamennyi közt csacsim; csak egy nagy hibád van; szereted a bőrömet magadra ölteni...

Bátorkodtam megjegyezni ő felségének:

- Vajjon hol kószálhat felséged miniszterelnöke, a kit nem volt szerencsém láthatni.

Az oroszán nem fojthatta vissza nevetését.

- Hóhóhó! Ön bizonyosan látta. Őrt áll királyi ketreczem előtt. Hja uram, gyakran megesis, hogy miniszterelnök vagy birodalmi kancellárból - k ö z k a t o n a lesz.

- Nagyon szeretnék följegyezni valamit felséged előéletéről is.

Ő felsége látható gyönyörűséggel egyezett belé, hogy az utókor számára megörökítem. Kevés gondolkozás után így szólt:

Afrikában születtem. A libiai oroszánok királyi sarjadéka vagyok.

Atyám a végtelen Sahara korlátlan ura, egyszer a Hogár ingoványain vad bivalokra vadászott s én mint tehetetlen gyermek az afrikai oázok egyikén henteregtem a buja zöld fűben. E pillanatban egy zulukaffer hurkot dobott a nyakamba és én fogoly lettem.

Ugyanaz a nyomorult zulu volt az uram, a ki Lulut, III. Nápoleon fiát is kiirtotta az élők sorából. Mintha csak arra lenne teremtvé a nyomorult, hogy fejedelmi sarjakat gyilkoljon.

Később eladott egy spanyol matrónnak, kivel a »Madrid« vitorlás hajón Európába jutottam.

Körülbelől abban az időben történhetett ez, midőn Battenberg Sándort elűzték a bolgár trónról. Rólam mint afféle fejedelmi személyről, ki már némileg értem a mesterségemet, - emlékeztek meg a lapok s ennek köszönhettem, hogy Stambulow urtól meghívást kaptam a bolgár trón elfoglalására.

Nem fogadtam el.

Később, Milán detronizálása alkalmával, - Risztics államcsinyt akart javamra elkövetni.

Visszautasítottam.

Én uram, - én a ki arra születtem, hogy a nagy, a végtelen, a szabad Sahara korlátlan és rettegett ura legyek, - soha sem lennék egy európai operette-király!

Ekkor ő felsége felhevült állapotában olyan heves farkcsapást mért a számár szügyére, hogy az menten felordított.

- Pardon, kiáltott a király - és a fájdalmas helyet a vaskorona renddel diszította.

A csacsi boldogan mosolygott.

TÖRTÉNETEK.

Légyott.

Épen azon a napon történt, a mikor behozták a zóna időt. A közép-európai egységes időszámítás az első napokban mégis csak csinált itt is, ott is némi félreértéseket. És ebben a történetben az az érdekes, hogy végre az egyetértést is megcsinálta.

*

Egy bizonyos napon és egy bizonyos időben előkelő társaság van együtt. Nők és férfiak vegyesen. A társaság királynéja, egy szép asszony; kicsattanó fehér karjait hanyagul nyújtja végig az asztalon s arisztokratikus ujjával önkéntelenül dobolja a marsrutát. Ha e pillanatban magára gondolna, bizonyára felhagyna evvel a pose-zal, a melyik sehoggy sem talál az ő »sikk«-jéhez, - ámde téveteg nézése és a fekete szemeknek megvillanó tüze nyilván mutatják, hogy gondolatai tova röppenve, valamely csábító ábrándképet üznek.

Evvel a Madonna képpel szembe foglal helyet Ákos, (nevezzük így még akkor is, ha történetesen nem Ákosnak hívnák) a ki szelid áhitattal bámulja a tejfehér arcz leheletszerű zománczát, izgatottan lesi a szép szemek sugarát és ha a keskeny ajkak mosolya közben elővillannak a fehér, egyenletes fogsorok, - mindig úgy érzi, mintha hevesen ütő villanyszikra pattanna a szívébe.

A társaságban valaki hangosan beszél valami érdekes pletykát és mindenki oda figyel. Ezt a pillanatot kár volna elszalasztani.

- Ön számba sem vesz asszonyom.

- Honnan tudja?

- Érzem.

- Érti? mondja az asszony vontatottan és a fiatal férfi feje felett tekint el a végtelenség kékes ködébe.

- Ha csak egyszer beszélhetnék önnel.

- Csak, - hangzik a lassu felelet. Hiszen beszél most is, beszélt eddig is és beszélni fog ezután is.

Ákos sóhajtott és halkán mondá:

- Nem így, - négy szem között!

Az asszony hátra vetette a fejét és anélkül, hogy egy tekintetre is méltatná az epedő Ákost a legközönyösebb hangon felelte:

- Hogyan? ön vakmerő! hisz ez »légyott.«

- Nevezze asszonyom a minek tetszik.

- Nevén nevezem. De meggondolta ön a következményeket. Például egy csinos botrány!

- Mindegy!

- Párbaj!

- Megverekszem az ördöggel is!

- Halál!

- Önért meghalni boldogság lehet.

Az asszony szép szemei lázban égtek a mint a férfi arczára tekintett.

- Legyen hát, - suttogá.

A férfi arcza kigyult, hangja elakadt és egy rövid pillanatra barna kezeit a fehér ujjakig csusztatta. Tekintetük találkozott és egyetlen sejtelemszerű suttogással ejtette ki a férfi:

- Ma délután 5 óra.

*

A társaság előadója bevégezte a legfrissebb pletykát és a végén mindenki hangosan nevetett. Ebben a nevetési özönben könnyű volt elrejteni azt az édes izgalmat, mely két arczon viharzott keresztül.

Délután 5 órakor Ákos nyugtalan tekintettel várt valakit. Nem vette észre ismerőseit és nem fogadta köszöntéseiket. Izgalma perczről perczre nőtt és végre dühösen csapta zsebre a leg-elegánsabb aranyórát, a mely félórával haladta tul a kitűzött időt.

- Asszony - gyalgó mint a többi, dörmögte magában és haragos léptekkel távozott a helyszínről.

*

A zóna-idő épen akkor mutatta az 5 órát, mikor a kétségbeesett Ákos a kávéházban valamelyik napilap hasábjaira bámult a nélkül, hogy valamit olvasott volna.

Az asszony, mint egy nyugtalan galamb, mely az ölyvet közelíti meg, ideges mozdulatokkal forgatta a fejét, jobbra is balra is, azon a helyen, honnan az ölyv csak az előbb repült el.

- Nincs, sehol sincs. A nyomorult, még gunyt üz belőlem...

Ezzel hirtelen sarkon fordult. Keskeny ajkait összeharapta és sietett haza. Otthon haragosan csapta be a kaput, az ajtót és magasra rugta a szőnyeget, a melyikbe bele botlott. Aztán kinyitott egy rejték fiókot, onnan kivett egy arczképet és azt az asztalhoz csapta; onnan felemelte s a földre vágta.

- Nyomorult, nyomorult, sziszegte és fekete szemeiben a harag tüze lobogott. Most megsemmisitem minden emlékedet és kivetem szivemből szerelmedet!

Aztán felemelte lábait, hogy rátaposson a szegény arczképre, de ebben a pillanatban megnyílt az ajtó.

A férj érkezett valahonnan. Hideg volt és fásult s e mellett nagyon haragudott.

Az asszony, mintha azon a valakin akarna boszut állani - nem törődve a zsörtölődő férjjel, - nyakába borult és édes szokatlanul édes hizelgő szavakkal halmozta el.

- Te édes, te kedves, te hűséges drágám! Ne hagyj magamra soká, mert meggyülölöm az egész világot.

Az üzleti dolgokkal foglalkozó férj mogorván válaszolt.

- Az ördögbe is, hagyj békét; rossz kedvem van. A mennyi óra van, az ma mind bolondul jár. Az egyik zóna, a más nem zóna. E miatt az összevisszaság miatt egy kitűnő üzlettől estem el.

Az asszony kerekre nyílt szemekkel nézett az urára.

- Hogyan hát ti férfiak még nem zóna szerint végezitek a dolgaitokat.

- Persze. Az ember elfeledi, ha amugy is sok baja van.

Az asszony hidegen huzódott el a mogorva férjtől és féltő pillantást vetett az eldobott arczkép felé, miközben lassu hangon, mely egy kissé remegett kérdezte:

Tehát egy félórával is előbb járhat ma egyik vagy másik óra?

A férj nevetett a naivitás felett és megölelte. Az asszony szótlanul türte s aztán valami ürügy alatt a szobájába tukmálta.

Mikor magára maradt, felemelte azt a másikat, a melyet eldobott. Hosszasan merengve nézte, - aztán lassan susogta:

- Először meg kell tudnom, miképen járt az órája.

És a fekete szemekben egy forró csepp csillant fel, mely sokáig ott reszketett a hosszú szem-pillákon.

A megborotvált férj.

A májusi friss lombok vastag árnyékot borítottak egy holdfényes éjszakán a sétatér egyik kiágazó ösvényére, hol egy magános pad, felnőtt gyönyörű nyárfa tövében, sokszor volt tanúja forró szerelmi vallomásoknak. De már olyant, mint a milyent itt elmondok, ő sem látott, se nem hallott soha. Pedig ezt hallotta. Mert jól mondják azt, hogy a falnak is fülei vannak, s miután ez igaz, miért ne lehetnének a padnak is.

Ugy kell lenni, mert különben ez a história bajosan került volna a holdvilágról napvilágra...

A mondott napon Boldizsár ur, a ki különben zsémbes és unalmas, - megelégedett lelkiismerettel sietett az ebédre a szokásos időnél valamivel hamarább.

Juczi, a legbizalmasabb szobaleányok egyike, éppen akkor akart az utcaajtón kisuranni, mikor a tekintetes ur be akart suranni s így kikerülhetetlenné vált a különben szükséges találkozás. Mert hogy erre szükség volt, az végre is ki fog sülni.

- Hová Juczi, kérdi a tekintetes ur csupa szokásból.

Juczit a váratlan találkozás nagyon meglepte, a mi egy »beavatott« szobaleánynál szinte hihetetlen, a miért is szokatlan zavarral hebegett:

- Én, én instálom, hát... és ajkai reszkettek.

- Hová Juczi, kérdi most a tek. ur feleletet váró szigorral.

Juczinak nem maradt arra ideje, hogy a körülményeknek egészen megfelelő mentséget találjon, mert a tek. ur hirtelen a kezéhez kapott, a mit Juczi makacs kitartással mélyesztett köténye zsebébe és azt onnan kirántva, azzal együtt rántott ki egy... Oh harmatos egek, - milyen jó, hogy az ájulást nem a férfiaknak találták fel, mert a tek. ur menten elájult volna. Tehát kirántott egy rózsaszínű illatos levélkét.

Juczi, mivel neki van jussa elalélni, úgy mutatta, hogy környékezi is a lapos guta, de hiába. A pech, pech! Arra sem volt ideje. A tek. ur dühösen ragadta meg, de abban a pillanatban olyan szeliden is eresztette el. Az ember azt hinné, hogy megbolondult, pedig csak meggondolkozott. Egy nagyot fújt, aztán belenyúlt a zsebébe, s onnan néhány csengő hatost kivett s azt Juczinak azon meghagyással adta át, hogy hallgasson.

A hallgatás tényleg sok esetben hasznosabb szerepet játszik minden ékesszólásnál. Azért fogják rá a bölcsekre is, hogy hallgatnak, - s Juczi is azért bölcös, mert hallgat.

Juczi elment dolgára, mintha csak levelet vinne; a tek. ur meg a szobájába, mintha semmi sem történt volna. Legalább úgy gondolta magában, hogy egészen hidegvérrel várja be a cselekvés rettenetes pillanatát.

Szobájában a levelet lázas sietséggel bontotta fel. Szemei előtt tánczoltak a betűk, a mint olvasta: N. színművész urnak helyben. Belül: Ma este várlak a sétatér kis padján, boldogságunk egyetlen tanuhelyén. Tudod ott jobbra. Imádó Katiczád.

A tek. ur összeharapta a nyelvét.

- Az ördögbe is - dörmögte, de sokkal erősebb kifejezéssel, - jaj neked ember és százszor jaj neked asszony.

Az asszony pedig kedvesen mosolyogva dugta be fejét az ajtón és még kedvesebb hangon mondá:

- Boldizsár tálalva van!

Boldizsár ur vérben forgó szemekkel tekintett oda, de már a másik pillanatban eszébe jutott a felfogadott hideg vér s a lehető nyájas hangon felelé:

- Megyek, édesem!

Mondjam-e hogy a leves kozmás volt, a káposzta főtelen, a sült elégve, a tészta élvezhetetlen? Szükségtelen. A tekintetes urnak összeszorult a torka és nem tudott enni, a miért a szakácsnét hibáztatta, mert a feleség előtt nem szabad semmit elárulni.

- A szakácsné, a nyomorult szakácsné, - morgott Boldizsár.

- Én főztem édes, jegyezte meg az asszony.

Boldizsár ur nagyot nézett és hallgatott.

Ebéd után még a szokásos csókot sem tagadta meg, bárha az asszonynak úgy rémlett, mintha az nagyon hideg volna. Azonban Boldizsár ur mindezzel nem sokat törődött, hanem újra szobájába huzódva, kifőzte rettenetes tervét.

- Ugy lesz, suttogá. Ő mást vár és engem talál ott és én személyesen győződöm meg hűtlenségéről. De...

És itt megállott. Valami akadály állott be tervének kivitelénél.

- A szakáll és bajusz elárul, vette fel újra megszakított eszméjének láncszemét. Üm! Már miért. Vigyen el az ördög minden bajuszt és szakállt! Levágatom. És úgy lőn, a hogy beszéle.

Az alkonyat félhomályában köpenybe burkolódzva, beült egy fedett kocsiba s egyik külvárosi borbélynál szépen megszörtelenítette a képét.

Amint a holdvilág beragyogta az estét, a tek. ur haragos léptekkel sietett ama bizonyos hely felé, hol már remegő galambként várakozott a kis feleség s szerelemtől reszkető hangon suttogta:

- Megjöttél édes, - oh milyen türelmetlenül vártalak. Egyetlen életem, te!

- Hah! Nem tudod, hogy a halál vagyok, - suttogta Boldizsár.

- Jer édes szerelmem jer, - szólt édesen az asszony s aztán szenvedélyesen ölelte át a megborotvált férjet és hatalmas csókot nyomott összeszorított ajkaira.

Boldizsár ur, mint egy sebzett tigris ordított fel:

- Hűtelen asszony, kezembe vagy hát! Megfogtalak.

Erre az asszony a férjnek szájtátó bámulatára egészen nyugodtan felelé:

- Bizony, barátom, én fogtalak meg.

- Ah, asszonyom, így akarja elütni ön a dolgot. De nem, itt nem akarok scénákat. Menjünk haza, ott bizonyítékot mutatok fel s azután?... S azután megölöm önt.

E szavak alatt haragosan vitte hazafelé a feleségét.

Az ajtót nem is nyitotta, csak úgy belökte. Azután dühös mozdulattal tartotta az asszony elé a levelet e szavakkal:

- Ennyi elég, ugy-e?

Az asszony nyugodtan, mosolyogva válaszolt:

- Oh, én kettőt mutatok és olvasá, amint következik:

»Kedves barátom! H á r o m h e t i időtartamra berándultam. E három hét alatt legfőbb vágyam, hogy egynehányszor - veled, diákkori legkedvesebb barátommal újra cselekedjünk egy pár csöndes órát. Tudod? - Azokból a jókból. A feleségednek mondd azt, hogy...«

- Ebből elég ennyi, folytatá az asszony, mind szigorubb hangon. Akarja hallani, hogy az ön válasza miképen hangzik! Ön megígérte, hogy barátjával újra felkeresi régi mulató helyeit s engem ezalatt hazugsággal tart...

- Nos uram menjen, de mielőtt elindulna, kérem tekintsen a tükörbe!

A tek. ur ijedten kapott a szakálla és bajusza helyéhez. - Egyszerre átlátta, hogy csakugyan ő van megfogva. A felesége levele lépveesső volt, mire rászállt ő, a jó madár.

Szótlanul állott egy helyen, mintha oda lett volna ragadva. Végre szóhoz jutott és lassan hebegte:

- Óh én csupasz gorilla, nem mehetek még emberek közé sem, mert látod édesem miféle magyarázatot adhatnék, hogy leberetválkoztam egészen.

- Bizony barátom, mondá az örvendező asszony, bajos ám azt megmagyarázni; meg kell várnod mig ujból kinő!

- Soká lesz az édes?

- Igen kedvesem, h á r o m h é t i g k e l l v á r n o d !

Zene a parkban.

A sétatéri park vén fái nyári diszben bolingatnak az esti szellő fuvalmára. A katona-banda karnagya felemeli vezérbotját és lesújt vele a levegőbe. A nagy dob hármás bömbölésére az apró dobok megperdülnek, a réz hangszerek megrecscsennek, sikolt a klárinet és lágyan rezdülnek meg a fuvola hangok.

A sétatéren zene van. A közönségnek igen kellemes kiránduló helye szokott lenni ez, melyet tömegesen keres fel az igen vegyes és igen jól öltözött publikum.

Ez az egyetlen hely, a hol nagy nyári melegben szórakozni, jó levegőt szivni, magát mutogatni, mást látni, mással találkozni, pletykálni, az embereket szólni, szapulni lehet. Így egészen természetes, hogy a sétatéri zene a város lakosságának nagy tömegét vonja ki mindannyiszor, hányszor csak közbejött akadályok nem jönnek közbe.

Délután 6 órára a sétatéri főkertész bevégez (még pedig nem közönséges szakértelemmel) nagy öntözési munkáját. A padok lucskosok, a sétány gödrei tele vannak locs-pocscsal, melyekből méltóságos lassusággal párolog a gőz. E közben érkezik egy ur, a ki nem lát jól a czvikkerétől és belesifitel sárga cipőjével a szegény kis pocsolába, a melynek csöppjei ragaszkodó szeretettel szökkennek a világos nadrág szájára.

- Dicsőség a magasságbeli szenteknek, - mondja az ur, megigazítja czvikkerét és tovább megy.

Aztán jön egy hölgy. Arcza fehér mint az alabástrom és haja sötét mint a pokol. Ezek a hasonlatok a Krisztus születése előtti korszakból vannak dátálva, de az asszonyok ma is szeretik és nagyra becsülik. Ezért böktém ki a pennám hegyéből. Jön tehát egy hölgy. Hosszu ruhát visel, melyet sok bájjal tart magasra a sáros föld felett. Vágott lapos sarku cipő fedí a legkarcsubb lábakat, melyekre elegáns fekete harisnyák feszülnek. A legcsinosabb bokákat gazdag csipkedisz hulláma önti el. Mindez szemre való látványosság, melynek művészi összhangja mutatja, hogy a nyilvánosságnak van szánva.

Mellette egy nyulánk bakfisch, előtte egy tömzsi gyerek. Az asszony nem néz semerre, de mindent lát; a bakfisch szemei minduntalan körül száguldanak és keresik a látni valót, s épen ezért lát keveset. A tömzsi gyerek mogorva, mert a mama nem vett cseresznyét a sarki kofától. Impertinens kölyök. Nyomban összepiszkolná a legelegánsabb matrózbluzt, a mit remekbe készített a házi szabó, egy örökös követeléseket támasztó jó képű kecske.

Egy valaki nyugtalan tekintettel ül a felszáradt padon. Néha a bal lábát teszi a jobb lábára, - néha a jobb lábát teszi a bal lábára, mely művelet nem tartozik ugyan az elegáns testi mozdulatok közé, de kellemes időtöltés lehet jobb hiányában. Ez a Valaki nyilván vár Valakit. Ez a Valaki pedig már közeleg. Mellette egy nyurga bakfisch, előtte egy tömzsi gyerek.

A bakfisch nem látja, a tömzsi gyereknek cseresznyén jár az esze, hanem az asszony, a ki csak egyenes irányba néz, igen hamar észreveszi a félreeső padon ülő Valakit, a ki melléje siet.

- Ah, - szól az asszony futó mosolylyal.

- Ah, - hangzik a válasz átható tekintettel.

- Észre se vettem, csendül a legbájosabb hang!

- Hm! - felel a nagyreményű ifju.

- Ernő, - mondja a bakfisch.

- Bácsi, - sipogja a tömzsi gyerek.

Rövid séta után helyet foglalnak egy tisztos koru gesztenyefa alatt.

E közben új nótá zendül meg.

A banda dobosa perregtetni kezd és a nagy dob »bumm-bumm«-ja bele döndíti a taktust. A klarinetok, fuvolák, pikolok, trombiták kesernyés hangon süvöltik a »Madarász« keringőjét. A mama jelentőségteljes pillantást vet oldalvást, a bácsi sétabotjával üti a taktust; a bakfisch ábrándos szemmel tekint egy parányi kadét fényes kardjára és a tömzsi gyerek tekintetével kíséri a magas nyárfák felett röpkedő vércsét.

Sűrű egymásutánban haladnak el előttük a sétálók. Valami sugár termetű leányon feledi tekintetét a bácsi.

A mama neheztelve mozgatja fejét.

- Csinos, - mondja a bácsi!

- Á, persze! - gunyolódik a mama.

- Talán nem? - erősíti a bácsi.

- Ugyan menjen el! - feddi a mama.

- Minő termet! - lelkesül a bácsi.

- Csupa töltelék! - feleli a mama.

- Patyolat bőr! - kiált a bácsi.

- Puder! - válaszol a mama.

- Rózsás arc! kötekedik a bácsi.

- Pirosító! - mondja a mama.

- Maga féltékeny - szól a bácsi, miközben finom vágású török dohányból cigarettát csavar.

- Magára? feleli a mama és félig haragosan bigyeszti le kicsattanó ajkait. Ugyan menjen, - maga kiállhatatlan!

A bakfisch mohó füllel nyeli a kellemes társalgást; a tömzsi gyerek gondtalanul köti a barátságot egy ott settenkedő pudlikutyával.

Rövid szünet.

A mama mereng. A bácsi az okkupált tartományok illatos füstjét eregeti. A bakfisch pipaszár bokáit takargatja rövid ruhájával; a tömzsi gyerek a hangos beszéd illetlenségével kiáltja.

- Papa!

A mama összerezzen. A bakfisch mosolyog. A bácsi a fogai között dörmögi:

- Vén medve!

Egy görnyedt, kopasz és kopott beamter válik ki a tömegből. Arcza fásult, szemei fénytelenek, kedélye fáradt.

- Vártunk, - mondja a mama és helyet szorít a padon. A bakfisch ledob egy pihét, mely az irodában tapadt a papa kabátjára, a tömzsi gyerek az ölébe helyezkedik és a kopasz ur szótlanul nyeli a friss levegőt.

A banda harmadszor is nótába kezd. Régi, nagyon régi nóta. Ugy hangzik hogy: »az asszony ingatag!«

A vén számár.

Péter ur egy idő óta nagyon sokat zsörtölődött a feleségével. Sem a reggeli, sem az ebéd, sem a vacsora nem ízlett és mindezért a felesége kapott ki.

A kik tudtak a dologról, azok azt beszélték, hogy az öreg ur azóta olyan zsémbes, mióta abba az Orpheumba jár, a mely a fővárosból vetődött a szerény vidéki városba. Máskülönben igen derék ember. Állithatom én is, állítja a szomszédja is, állítja a felesége is.

Egy kissé kövér, egy kissé kopasz, egy kissé ostoba, de azért igen jó ember.

Az öreg ur gyönyörűségén lehetetlen volt nem gyönyörködni. Mikor kijött bokor-ugró szoknyában a donna (a ki nem is volt nagyon *prima*) és szapora fordulatai közben láttatta magas szarait a rózsaszínű trikónak: az öreg ur mindkét szemével beleragadt a »művésznő« bájaiba. Homlokán vízszintes ránczok képződtek, ajk szélei felkunkorodtak, szemöldökei a fogyó hold képére emlékeztettek. Az egész arcz egy nagyon boldog, megelégedett és gyönyörűségben kéjelgő képet mutatott.

Ebből a stádiumból csak a közönség tapsa rázta fel olykor-olykor. Ilyenkor szinte felrezzent, apró szemeit körülhordozta és maga is összecsapta néhányszor a tenyerét.

A kis városi sängerájnak az az egyik charakterisztikus vonása, hogy az illető játszó művész mikor elvégezte szerepét, egy tányérral kilép a közönség sorai közé és beszedi művészetének sallariumát. Mikor a »művésznő« az öreg ur felé közeledett, akkor az öreg belenyult a nadrág mély zsebeibe és erősen zörgette az ezüst valutát. Ezenközben végig simította kopasz fejét, - a mely tisztességét fejének elengedte volna szívesen; - a bajuszát is pödörte és egyenes testtartást vett fel. Egyszer aztán eléje pördült a hölgy. Tányért és mosolyt nyújtott az öreg ur felé. Péter ur szótlanul jelentőségteljes tekintettel egy fényes tallért csördített az aprópénz közé.

A madame erre olyan szépen mosolygott, hogy a pirosra festett ajkak közül teljesen kilátszottak a fehérén ragyogó fogak. Mikor aztán a másik asztalhoz ért onnan is visszanézett és mikor visszavonult a szinpadhoz, akkor is Péter uré volt utolsó tekintete.

Ez igen csiklandozta az öreg ur idegeit; csendesen megvakarta a homlokát. Maga elé nézett és torzonborz bajusza alatt igen ravasz mosolygást rejtegetett. Önkéntelenül dobolta asztalán a fene leányok indulóját, melynek végén mondott valamit magában, de valószínűleg nem a nevezett induló szövege volt az.

*

A második este ismét ott volt az öreg ur csendes szorakozásnak okáért. Mikor a madame kilépett a podiumra, egész hangosan (nem lehet eltagadni, mert többen hallották) azt kiáltotta, hogy - Brávó!

Ez a nyilvános, de önkénytelenül történő közszereplés egy kissé megrémítette, de nyomorult félelmét nemsokára elűzte egy kis üveg bikavérrel. Mikor aztán a hölgy ismét megjelent, úgy intézte a dolgot Péter ur, hogy hadd nézzen be önagysága a bugyellárisba is. Nagy komoczióval turkált a tizesek között, mintha kisebb anglyalt keresne. Ő nagysága bizalmasan könyökölt az asztalra. Péter ur ujjait a meztelen karok közelébe csusztatta és olyan közlelől nézett a madame szemébe, hogy annak tükrében jól látta becses arczatját.

Érezte, hogy az a lehellet milyen forró, az az érintés milyen puha. És a mint egyik kezével egy pár ropogós bankót csusztatott a szalvéta alá, a más kezével sűrű pislogás kíséretében csipentette meg a duzzadt karok ruganyos izmait. »Áh« - mondá - és csettintett a nyelvével!

A madame félig mosolygó, félig szemrehányó tekintettel nézte, aztán kezeivel legyintett az öreg ur vállára, kicsiny czipőcskéjével csendesén megnyomta Péter ur lábát s végtelen gyöngédséggel sugta:

- Maga csacsi!

Mikor aztán tovább pördült, - a csacsi mohó tekintettel nézett utána és sűrű pislogások között nyalogatta az állát.

*

Harmadik este, mikor vége volt az előadásnak, az öreg ur nem oszlott haza és a kik látták - azoknak még az is feltűnt, hogy különös gonddal csipte ki magát. Aztán két terítéket rendelt s a pinczérnek azt kiáltotta hetykén, fiatalosan, hogy:

- Sámpányi!

Az ételhordó pinczér mosolygott, a pinczérinas is mosolygott, a csaposlegény is mosolygott, az oberkellner is mosolygott és a vendéglős is mosolygott. Ilyen általános mosolygás közt foglalta el helyét a legkecsesebb »művésznő« a második teríték előtt.

Mikor a harmadik pezsgős palaczk dugója nagyot pukkanva pattant a gáz lángok fölé, a donna az öreg ur füléhez hajolt és igen kellemes lyrikus hangon zengte:

- Öregem, szeretsz?

A csacsi nevetett, a donna folytatta:

- Te csak bolonditasz drágám! Ez nem szép tőled. Különben tudhattam volna. A férfi mind ilyen...

És igen rövid szünet alatt egy rakás könnyet törölt ki szemeiből.

A csacsi megszánta.

- Nono buba! Nem kell keseregni. Mi?

Ezzel egy kis csomagot a »harmatozó lilium« kezébe nyomott.

- No! Mi? Nézd meg! Hehehe. Hehehe!

A donna könnyei fátyolán keresztül nevetett. Ugy tett, mintha nem nagyon érdekelné a dolog, hanem azért hamar észrevette a drága ékszer csillogó fényét. A csacsi töltött és ivott.

- Igyál kis madaram! Hehehe! Te, te, te! Aranyos boszorkány.

A sugár pezsgős pohár egymásután ürült ki. A pinczér jelentette a zárórát. A csacsi felállott és nagyot tántorodott. A donna felfogta s a fülébe sugta:

- Eredj haza! Részeg vagy!

A csacsi megkapaszkodott a székbe. Dult arczczal, fátyolozott szemekkel, nyitva felejtett szájával dadogta:

- Én? Én részeg? Az se igaz. Te, hát... hát... adsz csókot? Mi? Puszi no puszi?

A donna durczás arczczal felelt:

- Eredj, részeg vagy!

Aztán sarkon fordult és ott hagyta a lomhán utána bámuló csacsit.

*

A negyedik este Péter ur volt az első vendég. Kétszer is eldörmögte magában, hogy az az ostoba pezsgő elrontotta életének legkellemesebb napját. Éppen két terítéket akart rendelni, midőn a szeme megakadt a legbájosabb donnán, ki a szomszéd asztalnál egy fiatal ember társaságában ült. Péter nagyot nézett és dörmögött. A donna ragyogó szemekkel tekintett a gyerek arcára, melyen csak most pelyhedzik a bajusz s tiszta bőrén rózsák gyultak a bor tüztől.

Péter ur dühös mozdulattal intett és haragos szemeket meresztett a fecsegő pár felé, mint a ki már bizonyos jogokat formálhat a donna kegyeihez.

A gyerekek feltűnt az öreg ur furcsa viselkedése és azt kérdezte:

- Kicsoda az?

A donna összeránczolta keskeny íves szemöldökét és igen közönyös hangon vetette oda a szót, de úgy, hogy az is hallhassa a kit illet:

- Egy vén számár!

Az öreg urral egyet fordult a világ. Ajkaiba harapott és mikor senki sem látta, haza osont.

Otthon az anyjuk végig mérte tekintetével és bámuló hangon szólt:

- Péter! Négy nap óta nem ismerek rád! Mi lett belőled?

- Egy vén számár, - dörmögte Péter és ingerülten vágta kabátját a sarokba.

Hamis Ámor.

A történet helye igen szép és kellemes szalon. A falakat és padozatot drága persa szőnyegek borítják. Az ablak mögött hullámosan omlik alá a szép csipke függöny, melynek közelében buja pompával délszaki növények virítanak. A tavaszi nap egy sugara áttör a csipke függöny nyílásán és ragyogó fénnyel vonja be a kedves fészkét, melynek szelid galambja alacsony kereveten pihen regényes poseban. Fejét tenyerébe hajtja és lábait hanyagul nyugtatja puha zsámolyán. Ruhájának tapadó finom szövete telt idomaihoz simul és a karcsu bokákon felül megtörik, hogy egy sejtelemszerű keskeny nyílást hagyjon, melyen keresztül villan a selyem harisnyák színes csikja. Körülötte fény és illat.

Élénken figyel, keble lázason liheg és szép metszésű száját félig nyitva tartja s táguló finom orrlyukain mohón nyeli a szalon illatos levegőjét. Olyan ez az asszony, mint egy remegő galamb, a ki minden pillanatban attól fél, hogy ragadozó vércse csap reá. Minden zajra összerezdül, s szemeiből tűzsugár csap ki, a mint várakozva tekint az ajtó felé.

Egyszerre könnyű léptek zaja hangzik fel, melyet csak az ő finum ösztöne sejt, mert hiszen minden hangot elnyel a külső terem futó szőnyege. Az ajtó csendesen megnyílik és egy férfi lép be. Egy pillanatig meg áll az ajtónál. A szép asszony bűvös tekintetének varázsa lebilincseli. Nehány perczig némán tekint a legragyogóbb képre, aztán mellé lépik és áhitattal borul térdre, mint a hívő az oltár Madonna képe előtt.

Csodás fény gyul fel a teremben. Mosolygó Ámor felettük lebeg és a kép előtt egy alá gördülni készülő függöny zsinórját feszíti ki, melyet addig tart felvonva, a meddig szeszélyének tetszik. Ez a szárnyas Ámor ma különös dévajkodó kedvében van. Minduntalan a függöny zsinórjának szegezi nyilvesszőjét, mintha nem akarná mutatni a kép izgató jelenetét.

Eddig csak a szemek sugara beszélt a szerelem nagy és örvénylő szenvedélyéről, de az ajkak némák maradtak. Most a férfi megszólalt.

- Leonora!

Az asszony mintha ígézet verte volna meg - álmadozva veti rá szemeit, de nem válaszol!

- Leonora! ismétli a férfi, csak egyszer, mond csak egyszer, hogy szeretsz.

Az asszony szemei megvillannak és a finum metszésű ajkak szélein mosoly játszadozik.

- Leonora, kiáltja a férfi szenvedélyesen. Te tébolyító szép vagy!

Az asszony arczán a büszkeség vonása tükröződik vissza, fejét felemeli és az előtte térdelő férfi feje felett néz keresztül.

- Leonora! Szeretlek, mint virág a harmatot, mint harmat a sugarat; szeretlek tiszta, égi szerelemmel. Itt térdelek előtted és imádlak, mert olyan vagy te, mint az égi szent, melyet tisztátalan kezekkel érinteni nem szabad.

Az asszony ajkain éles, metsző guny mosoly jelenik meg és ingerülten rugja félre lábai alól a himzett párnát. Kezeit kivonja a férfi kezéből és lassu, a haragtól sziszegő hangon ejti ki:

- Mint virág a harmatot? mint harmat a sugarat? Ah barátom, miért is nem vagyok én harmat és ön sugár, vagy miért nem vagyok sugár én és harmat ön?

A férfi barna arczát elfutotta a vér. Minden idege megfeszült és szíve a méltatlankodás haragjától dobogott meg. Ideális szerelme czudar rongyokra tépve feküdt lábainál. Szeme előtt egyszerre más színben tűnt fel minden. Futni akart, de tekintete ismét arra a bűvös képre tévedt. Ah, milyen ingerlő! A vér, hus, a kéz minden gyönyöre hívta, csábította...

Ugy ugrott melléje, mint egy prédára vadászó oroszlán, a mely éles karmait menthetetlenül vágja áldozata husába. Megragadta a patyolat fehér kezeket s lelkének minden szenvedélyével szoritotta magához.

Az asszony szemében kéjes ingerlő tűz lobogott. A férfi hozzáhajolt és leheletét magába szivta:

- Így szeretsz? kérdezte.

Az asszony kaczagó szemekkel nézett rá és a mint lassan feléje hajolt, patyolat bőrén keresztül látszott lázas vérének lüktetése...

Hamis Ámor nyilához kapott. A nyíl elpattant, - elszakította a függöny zsinórját, és az csendesen a kép eleibe gördült...

A KÓBOR-SZINÉSZ VILÁGBÓL.

„Tudós” Kakas Mihály.

Állítása szerint régi nemes; ősei a Kárpátok valamelyik csucsán befogták a haldokló Álmos szemét, midőn az végig tekintett az ígért földjén. A »tudós« melléknévvel saját collegái tisztelték meg a tudományokban nagy jártassága miatt. Arról aztán, hogy kevés hozzá a »v á g o t t d o h á n y a « ő maga sem tehet.

Lelkiismeretének teljes nyugalomával el meri mondani magáról, hogy n a g y színész, csak az intrika ruházza fel mindenütt kardalnok és segédszínészi méltósággal, hanem azért hatvan éve daczára sem mond le azon édes reménységről, hogy majd csak felragyog az ő dicsőségének is fényes csillaga.

Különös előszeretettel viseltetik a szesz iránt; a vizet csak szükségből issza, mert fél, hogy vízkórságba esik. A rossz nyelvek azt beszélnek, hogy frissen sem issza meg. A vándor életet imádja, olyan mint a vándor madár, vagy falánkságánál fogva inkább hasonlíthatjuk a vándor patkányhoz. Beszél magyarul és latinul, ért németül is annyit, mint egy dresszirozott vizsla, de ezzel soha sem dicsekszik, mert a németet nem szereti.

Az a tradíció kering róla, hogy a melyik társulatnál híres Kakas Mihály ur megjelenik, az a társulat okvetlenül felbomlik. Innen van, hogy vidéki vándor társulatok oly gyakran szélednek el a szélrőzsa minden irányában, mert tudós Kakas Mihály gyakran vándorol nem szerencsét próbálni, csupán istenadta természetét elégit ki. - - - - -

N... városkában az ott időző társulat minden tagja a színház előtt összegyűlve sütkérezett a napon és várták a direktort, a kinek hivatása volt a tárgyalási szőnyegen levő kenyérkérdés nagy problémáját megoldani. - Egyszerre alaktalan mozgó tömeg tűnik fel távolban a poros országúton, mely a vitás társaság osztatlan figyelmét vonta magára. Az alak egyre közeledik, s mind inkább kezd emberi formát ölteni magára. Már jól ki lehet venni, hogy feje is van, még pedig többféle fejbélivel diszitve: alul nagy báránybőr kucsma; ráhuzva egy formátlan szalmakalap s mindezek tetejébe egy kopott cylinder. Testét egész hosszában fakó, rongyos, földig érő köpeny fedi, a mely alól több kis kabát, kvekker és egy nem tudni minő színű frakk, kandikálnak kifelé. És hogy nadrágja is több rendbeli van, - azt a külső nagyon szembeötlő szakadása mutatja, melynek nyílásán át látszik egy másik, amaz nyílásán át a harmadik s így tovább.

A mily pazarul volt bebutorozva a test egyik másik része; ép oly szegényesen volt kiállítva a láb. Röviden: m e z i t l á b .

»Tyü mennyi kalap!« - kiáltott fel a kalaptalan »ügyelő.«

»És mennyi kabát!« - báméskodék a kabátnélküli »szerelmes«.

»De mennyi nadrág!« - szólt a »puladeres« tragikus.

»Semmi csizmája!« - kaczagott a komikus.

»Se szakála!«

»Se bajusza!«

»Akkor s z i n é s z ,« - jegyzé meg a találékony rendező.

Az alak még néhány lépést tett előre, és e néhány lépés elég volt arra, hogy a felismerés látkörébe jusson. Valamennyi egyszerre kiáltotta: »Nini! A bizony Kakas bácsi!«

»Humilimus servus!« szólott tudós Kakas Mihály, ki ekközben kémlelve hordozá körül élénk tekintetét a pályatársakon.

»Honnan, hogy jött«, kérdék egyszerre többfelől.

»Hogy honnan - mondá hegyke nyomatékka - már magam sem tudom; csak úgy jöttem valahonnan »per pedes apostolorum«, hanem fiuk rettentő éhes vagyok; Kolozsváron tul ebédelttem a gyalui havasokon - b ü k k m a k k o t . Azóta nem ettem.«

»No majd csak kerül valami - mondá a találékony rendező, - van a kintinban, Kató néninél; úgy is ebéd ideje már.« Ezzel a jószívű társaság elindult megvendégetni a pazar-öltözetű Kakast, csak a kedélyes kintinahúzó maradt hátra, adván üres zsebe gondolatainak más irányt: talán az n...i erdőben is terem b ü k k m a k k ...

Ül vala Kató néni szűk kintinjának egyik zugában, s rozsdás ollójával irtá álla hegyéről a buján tenyésző szakált.

»Van-e jó enni való Katalin mámi?« kérdé a figyelmes ügyelő.

- Hm! - zsörtölt Katalin - ma nincs ebéd ideje; alkuvásunk szerint csak két napba főzők egyszer. De ha már jó olcsó ebédre van szükség, még is adhatok. Pompás káposzta-levem van a király is megnyálná utánna a száját; főzők hozzá jó meleg puliszkát s csemegének egy garasért hozatok »k a k a s t «.

- Kakas? Magam is az volnék. Jó nó - kiáltott Kakas, s még rá sem gyújthatott a pipája fenekén kuczorgó koromra, már kupás fazakakba jött a káposzta-lé, kísérvén azt jó párolgó puliszka. És hozzá látának... hejh de miként!

»Tudom nincs pénzetek, - kezdé a szót Kakas, - no de se baj; itt vagyok én. Holnap »Othelló«-ban fel fogok lépni,« s aztán mintha már a dühös mórt akarná scandálni utánna téve: »Nem látott a világ még olyan csodát!«

Mindenkinek úgy rémlett, mintha a végítéletet hallaná a fülébe trombitálni: »Itt vagyok én!« Jaj ha igaz, mit a hír Kakasról beszél, akkor a létfonala itt megszakad, s e gondolat oly mély csendet szüle, hogy a Katalin lélekzetvétele viharok tetszett.

Lélekjelenlétet leghamarább visszanyerte rendező uram, ki felvévén a beszéd elejtett fonálát, rettentő komoly arczczal adá elő, hogy miután holnapra a »Peleskei nótárius« van kitűzve, »Othelló« nem mehet. Azonban legyen szives tudós Kakas Mihály uram a serfőző szerepét elvállalni, hogy holnap se maradna ki becses személye.

»Jól van no!« - dűnnyögé nagy nyujtódni tudós Kakas Mihály, aztán magába azt gondolta: úgy látszik ezek sem értik meg az embert.

Másnap a »Peleskei nótárius«-ra igen szép közönség gyűlt össze, s annak borzasztó előadását nagy élvezettel szemlélték. Végre következik azon jelenet, hol a serfőző szemét beköti. Valamelyik jókedvű színész szépen betintázta az asztalkendőt, melylyel tudós Kakas szemét kellett bekötni, s mire kioldották, úgy nézett ki, mint egy szerecsen.

Az úgy is vig közönség e látványra százszor vigabb lett, s kezdett óriási módon hahotázni; még a sugót is annyira utolérte a vig hangulat, hogy nem volt képes ez egy szócskát felsugni: látok.

Kakas megzavarodik; néz a sugóra, az kaczag; néz a közönségre, az hahotáz; néz jobbra, ott az igazgató sugja: látok; néz balra, ott a rendező sugja: látok. Erre egész indignációval elkiáltja: Látok, nohát látok; de ilyen dolgot a f...e látott! Aztán elrohant: felölté magára minden ruházatát, s ujra nyakába akasztá a világot azon magasztos elvvel lelkében: »Aut Caesar, aut nihil.«

A színlaposztó.

A jókedvű és saját róvására könnyelmű népnek a színészet szolgáltatja a legtöbb és legszebb példányait. Ezeknek egyik remeke volt Berczi ur, a köcsögi szintársulat tagja, a kinek az a szerencse is jutott, hogy egyszer színlaposztó lehetett. Hja, jól fizet az efféle vidéken!

Óriási hosszú lábainak nem sok fáradságába került a város öt utcáját keresztül lépdelni, s midőn az utolsó utca utolsó hajlékában is színlappal tette tiszteletét, egy hatalmas kanyarlattal beinalt hű pátronusához, Káka György uramhoz, a kinek is vala egy boltja, melynek sok csecsebecsei közt az első helyet foglalta el a pálinka.

Berczi nagyot fuj, aztán szájának mindkét szegletét megnyalogatva, könyökig dugja kezeit rövid nadrágjának mélységes zsebeibe. Keres, kutat, miközben vészjóslólag mormogja:

- Az a piczula! Az a piczula!

Káka György uram nem sokáig fontolgatá e mondat jelentőségét, hanem vette öblösebb pálinkás poharát, beleütötte a »tisztló«-tálba s basszus hangjának egész terjedelmével kérde:

- Melyikből töltsék?

- A törkölyből, Gyuri bácsi, a törkölyből. Nagyon fáj a gyomrom.

Káka György uram olyan közönyösen tölté tele a poharat, mint a ki egy cseppet sem törődik a mások fájdalmával; aztán vastag, bütykös ujaival feléje bökvén, ráfüggeszté tekintetét, mint pofókos kérdőjelt, Berczi sovány ábrázatára, a ki elérvén György uram mimikáját, fájdalmasan sziszegte:

- Egy piczulám volt, az is elveszett.

Ez azt tette, hogy tessék a többi mellé felkrétázni. Ekkor hüvelyk és mutató ujjával csendesén szájához emelé a poharat... Egy lökés, egy korty s annak tartalma a semmiségbe zuhant.

- Száz! - dörmögte Káka György uram.

- Száz! - hörögte Berczi, a színlaposztó.

- Mikor fog fizetni, uracskám?

- Holnap, Gyuri bácsi, holnap!

Hogy Berczi lehetetlenséget nem mondott, bátran elhihetjük, mert holnap lesz az utolsó és bucsuelőadás. Ilyenkor a színlaposztónak csak amugy dűl a pénz. Minden műpártoló megjutalmazza fáradságáért, melyet ő viszont színes papírra nyomtatott verssel szolgál meg:

Nem kell neki százás bankjegy,
Vágya olyan messze nem megy,
Megelégszik ezuttal
Egy pár rongyos forinttal.

Már ilyen fain verssel legjobb lesz mindjárt az alispán urnál kezdeni. Az se kutya, gondolja magában Berczi s megindul a szerencséje után.

Kop, kop.

- Szabad!

- Jó reggelt kívánok, kezeiket csókolom, alázatos szolgálja. Van szerencsém utolsó színlappal tenni tiszteletemet, mely egyszersmind bucsuelőadás is leend. Nagyon fogunk örvendeni, ha

nagyságtokhoz is szerencsénk lesz, annál is inkább, mert a darab bámulatos, nagyszerű, látványos, regényes, tündéres görögtüzzel világítva. Címe: Jeruzsálem végpusztulása, vagy a tűzokádó sárkány. Záradékol: Sodoma és Gomora bombázása, helybeli íróól...

- Megálljon ön! - vágott közbe a t. pártoló ur, - hogy merik önök Sodomát és Gomorát bombázni, hiszen akkor még nem volt bomba?!

De Berczit nem lehet a sodrából kihozni. Jóságos mosolylyal feleli:

- Az kérem alásan, csak afféle bolond gomba.

Utoljára is »bucsuzó« fejében öt piczulát ereszt kurta nadrágjának mélységes zsebeibe és felteszi magában, hogy olyan okos ember előtt, mint a t. pártoló ur, nem mondja el többé a programot.

Mielőtt a másik házat elérte volna, egy vékony ráncz képződött a két szeme közé, melyből a figyelmes szemlélő azt következtetheti, hogy Berczi ur valami felett, - a mi nem szokása, - gondolkodik. Mikor pedig a kapu kilincsére rátette a kezét, okos gondolatának ezen egy szóban adott kifejezést: *huszonöt*.

Annyi bizonyos, hogy ezzel a »huszonöt«-tel, Berczi nem a nadrágját óhajtja kiporoztatni, hanem alkalmasint fináncziális értelme van. A »huszonöt« nem más, mint huszonöt pohár törköly, melynek ára a kapott ötven krajczár, lévén egy pohárral két krajczár. Már aztán, hogy a százból törleszt-e huszonötöt, vagy a száz mellé vesz huszonötöt, - az más kérdés.

Már az utolsó házakat járja. Szemeiben öröm, arcán meglegedés honol s még ezelőtt egy nappal a piczula után sóhajtozó Berczi, husz egész forint ura.

Olyan büszkén lépett Káka György uram boltjába, hogy majd elérte fejével a gerendát. Miután három pohár gyomorerősítőt a garatra öntött, kubaszivart rendelt és ennek hiányában rágyújtott egy »hosszu«-ra s félig büszkén, félig ittas tempóval odaszólt:

- Zahlen!

Káka György uram épen egy pakli gyufát szolgált ki, de midőn meghallotta e fensőbb büszkeséggel kiejtett szavakat, potrohos hasának egész súlyával veté magát az »uracska« mellé; mogorva arcza úgy kigömbölyödött, mint a megtestesült jókedv.

- Szép, uracskám, szép; szolgálhatok még valamivel?

- Majd máskor! - volt a büszke válasz.

Aztán negédes léptekkel ballagott a színházhoz, hol még a primadonna is a tisztelet bizonyos nemével nézett reá. Csak a kedélyes kordinahuzó és a ravasz kellékes tetették magukat, mintha nem is látnák Berczit, a husz forint urát, osztván maguk közt a csendes makaot. Jól tudták ők, hogy Berczi a kártya nagy mestere, kitől ők nyerhetnek, de a kiktől ő nem nyerhet semmit. Berczinek mindjárt feltűnt a derék kompánia és sietett kiegészíteni a triumvirátust.

Épen a ravasz kellékes adott bankot husz apró krajczárból.

- Bank! - kiáltott a színlaposztó Krózus.

A ravasz kellékes úgy tett, mint a ki szörnyen megijed ilyen házard ember láttára, de azért csak kiosztá.

- Kis sláger, - szólt Berczi, a husz forint ura.

- Nagy sláger, - felelé a ravasz kellékes.

- Dupla, vagy semmi! - mondá Berczi, a husz forintnak már csak részben ura.

- Dupla vagy semmi! - ismétlé a ravasz kellékes.

Berczi mindig duplázott és mindig vesztett.

- Bank reterirt! - kiáltott a ravasz kellékes, a husz forint ujdonsült ura.

- Fucscs! - nyögé Berczi, a színlaposztó.

Másnap indult a társulat. Berczi szomoruan guggolt a málhás kocsi tetején.

- Bár csak egy pohárkára való volna!

E perczben jól ismert hangok ütik meg füleit.

- Uracskám, tessék bejönni, »bucsuzót« adok!

És mire Berczi a Káka György uram boltjába ért, már készen várta a pohárka törköly és egy hosszuszivar.

Midőn ismét felült a málhás szekér legtetejére, elsikoltotta magát örömében. Az elveszett piczula a lajbi zsebén keresztül furta magát s most ott guggolt annak a ránczában. Feledve lőn minden veszteség; rágyujtott a kóczmadzagos hosszuszivarra, s mindenki a legboldogabb embernek tartotta a világon, a ki hallotta, miként dudolja:

Bejártam kétszer a világot!...

A harmadrendű „csillag”.

Az előadásnak vége volt. A trupp kijött a színből, hol a színpad volt felállítva és imitt amott helyet foglaltak a nagy vendéglő terített asztalai mellett, a hol őket egyik-másik társaság vendégszeretete szívesen látta. A szöske primadonna, midőn a bor mámora nehézzé tette szívét és megkönnyítette agyát - egy hozzá intézett kérdésre beszélni kezdett:

... Csodálatos vágy élt uram, bennem, a melyet ma ép oly kevésbbé tudok megmagyarázni, mint akkor tudtam, a midőn úgy élt bennem, mint halvány sejtelem. Ez oltotta lelkembe a dicsvágyat, ez a vágy adott szárnyakat ábrándjaimnak, hogy azok bizonyos reménnyel szálljanak a megvalósulás felé. Ez a vágy tanított a hiuságra, a szerelemre, a rajongásra, a kaczérságra. Ez a vágy röpitett ki egy édes otthonból - a melynek csendje, nyugalma és boldogsága van - a nagy világba, a mely zajos izgató és kéjes.

Ha meg akarnám önnek magyarázni, hogy mikép született e vágy, mi keltette lelkemben életre, bizonyosan olyan föladata vállalkoznám, a melyet megoldani nem tudnék. Azt hiszem, hogy a szerelem és hiuság szülik a dicsvágyat, a melynek sohasem elég a taps, a koszoru, az elismerés. A mely annál éhesebb, mennél többet eszik, annál falánkabb, mennél többet adnak neki. Látja uram, a dicsvágy nem ismeri a megelégedést. Az igazi művészek, állandóan a közönség hálátlanságát emlegetik és - ha nem is mondják - de önmagukkal mindig elégedetlenek. A ki megelégszik a kapott koszorúkkal, tapssal és elismeréssel, - annak dicsvágya hanyatlak a mi egyértelmű, a művészi erő fogyatkozásával. A ki megelégszik teljesen végzett munkájával, az elveszítette már érzékét a tökéletes iránt...

Mindezzel csak illusztrálni óhajtottam ön előtt, annak a világnak, a melyben én élek, sajátos típusát. Olyan csodálatos világ ez uram, mint a milyen csodálatos és néha érthetetlen az a vágy, mely oda vezérel. Nincs abban a vágyban semmi földi, vagy hogy helyesebben fejezzem ki, - semmi realis. Egy tüneményes ábránd, egy kaczérkodó tündér, melynek egyetlen intésére bűbajos világok nyílnak meg, a melyben minden csábítóan szép és kéjesen ingerlő. Ez a tündér mutatja azt a buborékot, melynek színpompája ragyogva szikrázik és a melynek illatos párázatában kábitó mámor van. Nős hát ilyen csodálatos világ felé unszol az a vágy, melyet a szerelem és hiuság szül. A fényes, ragyogó külső megvakít és nem engedi látni a durva festéket, a kopott mezt és a többi silányságot, a melyek ennek a fényes világnak a valóságát képezik.

Hanem ez - mikor már ott vagyunk, - többé nem riaszt vissza. Valami vakság, valami szent örület rabja lész és megindulsz azon a lépcsőn, melynek tetején annyi fény, annyi dicsőség, annyi mámor, annyi gyönyör van. Ha van erőd felhatolsz, ha nincs erőd, alant maradsz, hol annyi kísértés, annyi nyomor és annyi kétségbeesés van.

Ebben a világban nincs középut. Vagy fönn szárnyalsz a dicsőség káprázatos légkörében, vagy alant vergődöl vérző szárnyakkal. Hanem azért egyformán érezzük a dicsvágy égető szomját és a ki a magasba ért az is olyan szomjas, mint a ki alant, a porból néz vágyó szemekkel fölfelé.

Ez tesz bennünket egyenlőkké. Ez vezeti fel alulról a könnyelműséget, a ledérséget és ez hozza le felülről a mámort és dicsőséget. Mert hiszen taps és koszoru mindenütt van. Az összetakolt bódében éppen olyan világot jelentő deszkák vannak, mint a fényes palotában. Ennek és annak egyformán meg van a maga közönsége, mely elismerést osztogat, mi éltető elemünk, a mely tapsol nekünk, a mi igazi boldogságunkat szüli.

Én nem jutottam fel arra a magas pontra, melyen egy ország szeme megakad. Alant vagyok, de itt is élvezni lehet a dicsőség mámorát. Kétes dicsőségnek nevezi ön tudom, de mi úgy

vesszük, mint igazi, megérdemlett dicsőséget. Hiszen nem én vagyok az oka, hogy ebben a világban ilyen szerény polgári állást foglalok el. Engem is az a vágy, az az ábránd vezérelt, a mely a világhírű művészeket vezette ide. Az én szívem is épen úgy hevült a dicsőség hallatára; az én lelkem is épen úgy álmodott a halhatatlanság fényes világáról. Nos azt hiszi ön, hogy ez a vágy már megszűnt és ebből az álomból a rideg valóságra ébredtem? Nem, nem! Én még most is álmodom, engem most is izgatnak e vágyak, a melyek ide ragadták nyugtalan lelkemet.

Ez a nyomorult deszka állvány, minden silánysága mellett is minden este megtermi az én dicsőségemet és a körülöttem bor mellett és dohányfüst között vigadó urak bőven szórják a tapsot és mosolyt felém. Nos uram, - miért vágnám most már olyan napok közé, hol az én fényem elhomályosulna, mikor ott lehetek, a hol az én fényem homályosíthat el másokat. Mikor kilépek a keskeny podiumra, nem látok sem kicsinylő ajkbiggyesztést, sem guny-mosolyt, sem a bortól mámoros főt. Egy fényes világ terül el körülöttem, melynek én vagyok a központja. Engem néz minden szem, reám mosolyog minden arc, nekem tapsol minden kéz. Ilyenkor elfelejtem a nagyok dicsőségét és élvezem a magamét. Ez a nyomorult faalkotmány egyszerre megnő. A szűk helység kitágul s képzeletem csapongó kedvében egy térdeplő világot rajzol elém, kik művészetemnek és bájaimnak egyaránt hódolnak. Többé nem érzem a kicsinységet és törpeséget, a melyre néha rossz óráimban ébredék. Elfelejtem az élet nyomorát, a sors gunyját, az emberek gögjét, csak élek annak a gyönyörnek a mit a percz nyújt és élek annak a dicsőségnek, a melyet a felharsanó »éljenek« hoznak felém. Mit törődjem avval, hogy ki éljenez, vagy ki tapsol? Az mindegy.

Legyen az diák, mesterember, cseléd vagy ur. Egyformán értékes az, hiszen a közönség mindig vegyes elemekből áll és épen ez képezi a közönség véleményének erejét is. Ezért értékes és becses a taps, melyet tőle kapunk.

Értékesebb és becsesebb ez nekünk minden kincsnél. Mert mi szívesen megválnék ha kell ékszereinktől, de a dicsőségtől nem. Amazt könnyelműen eldobjuk, de ettől megválni nem tudnánk soha. Ez a mámor, az álom, a kék, a gyönyör. A mi egyetlen boldogságunk az a taps, a mit a közönség ad. Ebből a boldogságból, ebből a mámorból felébrednünk nem lehet, mert valahányszor felhangzik a közönség lelkesedése, mindannyiszor ismét és ismét ránk borul ennek a káprázatosan festett világnak zsibbasztó álma...

És még is uram, van egy pillanat. Egy nagyon rövid ideig tartó, de nagyon keserű pillanat. Mikor vége van az előadásnak, a lámpák fénye kialszik, a közönség eloszlik. Mintha csak vége volna a világnak. Ilyenkor aztán az ember olyan árva és olyan egyedül van. Egyedül. Ennek a szónak keserősége magyarázza meg önnek a mit én elhallgatok.

Csodálkozik-e, ha ilyenkor elfogadom azt a mosolyt, a mely felém száll, azt a kezet, a mely felém nyul és azt a pohár bort, a melyet isten tudja miért, nekem adnak. Elfogadom, mert valami végtelen nagy ürességet érzek a szívemben és ürességet az agyamban. Hadd töltsen ki a bor mámorát, a mit a dicsőség mámorát nem képes kitölteni.

Valaki megölel. Édes hízogató szokat sug a fülemben. Maga szép, maga nagy művésznő, maga elragadó, maga isteni!

Azt gondolja ön, hogy nem hiszem el minden szavát?! Elhiszem és nevetek úgy, hogy a könnyem kicsordul tőle.

Ha ilyenkor látna, - mit gondolna ön? Azt hinné-e, hogy a pilláimon reszkető csepp az örömkönyve...?

Ripi.

Ennek a vidám komédiás világnak is meg vannak a hárpiai. De olyan alig van több mint Ripi.

Magas, mint egy oszlop; terjedelmes, mint egy bálvány; perelő, mint egy hárpia; csunya, mint az éjszaka, vén, mint az országutja; s ragyás, mint Kuli Pista, a társulat komikusa.

Régen volt olyan karcsu, mint a lilium; olyan szelid, mint a bárány; olyan szép, mint a hajnal; s olyan fiatal, mint a feslő bimbó, hanem azért tessék minden ember fiának úgy bánni vele, mintha fülíg szerelmes volna bele, mert különben lemossa róla még a keresztvizet is. Hiu, önhitt, tetszelgő, ravasz és cselszövő. Kedveli a hizelgő bókot; leverte, ha nem pletykálhat; beteg, ha nem veszekszik.

Ilyen jeles tulajdonok emelik Ripit azon polczra, melyen minden emberre nézve félelmes tud lenni, csak az iczi-piczi énekesnő nem hajt fejet Ripi előtt, hisz benne is van annyi ambitio, mint akármelyik művésznőben, no meg annyi szeszély, mint akár egy fővárosi primadonnában. Épen ezért nem is volt vége hossza a gyalázásnak, a mit Ripi uton-utfélen reá kent. De hát az még nem lett volna olyan nagy dolog, ha mindazokat háta mögött cselekszi, hanem uramfia a »Falurossza« előadására összegyűlt társaság előtt tette közhirrre, hogy a szöske énekesnő tiz kerek csókot czuppantott a helybeli ujságíró sovár ajkaira, ki is ez édes adomány viszonzásául írta: »bájdus hangja ezüstösön csengett...« »Jaj, jaj - rikácsolt Ripi - rólam azt irták, hogy dalolásomra majd megbolondult a közönség, azért még sem hordtam fenn az orromat. Különben - tevé utána orrfintorítva - most is jobban eljátszom Finum Rózsit!«

A rágalomra még nem is tartá méltónak felelni a szöske énekesnő; de mikor az ambióióját sértette, a tehetségét kisebbitette, egyszerre előntötte az epe. Felegyenesedett, dühtől kerekre nyílt szemeit Ripire szegzé, lihegett mint a drámai jelenetnél szokás, s tühegynyí vékony hangon sivitá: »Te, te játszod el jobban, te vén ripacsos számár!?«

Mondjuk ezt egy olyan nőnek, a ki fiatal is, szép is, meg eszes is, tehát minden szó hazugság és mégis ki állana jót a következményekért... Hát még így... Ripinek... szemébe nyíltan.

A társulat minden tagja kövé meredten állott, várva a borzasztó pillanatot, melyben Ripi a szöske énekesnőt lenyeli. Nem nyelte el, hanem annál is borzasztóbbat művelt: azon costumeben, a melylyel az öltözéshez készült, hirtelen felugrott, néhány hős lépéssel az elszánt énekesnő mellett termett, még egy éktelen bödület, egy rikácsoló torokhang s ezzel tiz körmét a szöske énekesnő kifestett arczatába mélyeszté, de Ripinek ellenfele csak a kontyát birta rendes állapotából kimozdítani.

A harcztot egy pillanatnyi csend követte, melyet Ripi diadal-ittas hangja szakított félbe: »Nesze neked Finum Rózsí!«

Mig ezek a culiszák mögött történtek, az alatt szépen begyűlt a jó közönség, és türelme fogyatékát kezdé nyilvánítani lábaknak hangos dobogása által, mit elérte a találékony rendező, éles szavu csengettyűvel inté nyugalomra őket.

Már kezdeni kellene a darabot... Hah, de miként?! Finum Rózsí végtelen dühében darabokra tépte zsinoros pruszliját, s piczi képét piczi tenyerébe rejtve, hangosan zokog.

Megakad erre a találékony rendező, s sietséggel szalad a mogorva direktor urhoz, ki odakünn a kasszánál, hatalmas tajtékpipájának izzó krateréből szórja a szikrát, a füstöt.

»Uram, megbuktunk, végünk van, Finum Rózsí nem játszik, nem játszhatik« és ez ok okozatát oly gyorsan adá elő a figyelmes, de különben mogorva direktor urnak, hogy az hirtelen fel

sem foghatá a dolog mibenlétét, s tőle telhető gyorsasággal sietett személyes meggyőződést szerezni a harcz kimenetéről.

A mint közeledett az öltöző felé, már messzire hallá hős Ripi hangját, mely valamennyit tulsivitotta; s bár tekintélyének egész súlyát mérlegbe dobta, még sem birta ellensúlyozni Ripi bösz dühét.

»Uraim és hölgyeim - kiáltott a direktor ur, nem valami udvarias hangon - olyan szép számú közönséget számláltam be, a minő ritkítja párját; mi lesz belőlünk, ha önök ilyen dolgot tesznek!«

»Nem játszom, nem! - fuldoklá a szöske énekesnő - még a királynak magának sem!«

Oh szent Jeromos - kiáltott böszülten a mogorva direktor ur, s ugyanekkor Ripinek fordítván szörnyű haragját: »Nekem Finum Rózsi legyen hallja, Finum Rózsi, vagy megölöm.«

Ezalatt a szöske énekesnő vevé a gereblyét, mely neki tulajdonát képezte, melyet ajándékba készíte titkos imádója: egy bus kedélyü asztalos legény, és elindult lassu borongással, mint egy vészterhes felhő.

Ripi mindjárt alábbhagyott haragjával, csak zord szemeit hordozá körül, ha akad-e vakmerő vállalkozó »Rózsi« szerepére. Hajh, de kinek volna kedve ábrázatát Ripi körmeivel szántatni fel.

»Mindjárt, mindjárt lesz Finum Rózsi«, kiáltott Ripi diadalmámoreában, s ezzel ledobván magáról a Gonoszné lisztes kötényt, hirtelen eltűnt.

Tíz percz mulva, uram ne vigy a kisértetbe, Ripi Finum Rózsit ábrázolta borzasztó módon. Magas természetnek csak térdig ért a szoknya, bokáit piros harisnya, lábait kivágott cipő ékíté, ragyás képét ugy kipirosította, mint a sült rák...

Csengettek. A darab kezdődött.

Következett a Rózsi jelenése, de oh egek nincsen gereblye, már pedig ki látott Finum Rózsit gereblye nélkül. De Ripi nem jött zavarba, szépen a vállára vette a Jóska béres vasvilláját s borzasztó hangon elkezdé a nótát: »Kakuk madár azt tanítja fiának.«

Ha valaha megbolondult Ripi hangjának hallatára a közönség, most épen meg kellett vesznie.

A találékony rendező mindjárt észrevette, hogy nem jól megy az ugy; intett is ő a kuliszák közül kézzel-lábbal és fogcsikorgatással, de csak falra hányta a borsót.

Mikor vége volt az első felvonásnak, a termetes Göndör Sándor kikérte magának, hogy mikor ő a kocsmban nótázik, beleszóljon valaki, hanem azért Ripi csak nem állotta meg nóta nélkül, mire Sanyi kijött a »Makkhetes«-től és olyant suvasztott a Rózsi izmosabb testrészére, hogy az rögtön kiszaladt a színpadról... Zavar, botrány...

»Eresszék le azt a kordinát« - ordított a rendező és a kortina legördült. Mikor aztán ujra felgördült, csak annyit adtak tudtára a n. é. közönségnek: hogy a primadonna hirtelen rosszul-léte miatt a darabot nem folytathatják.

Hanem azért Ripi maig is abban a szent hitben él, hogy ő szép is, jó is, kedves is.

Maritána.

... És az én művész barátom így szólt:

»Ugy tűnik föl előttem, mint egy csodálatos, egy bűvös álmokép.

Mikor megérkeztünk N. N. városba öszszefutottak az utcagyerekek, letették a szolgálók a cseber vizet, seprű nyélre támaszkodtak az utcaseprők, tétovázva álltak meg a járókelők, itt-ott megnépesedtek az ablakok és mindenki bámult azon az excentrikus csapaton, a melyik jókedvű gondtalansággal rázatta magát a vidéki városok emberlő kövezetén czókmokkal és nagyterjedelmű deszkaládákkal terhelt szekér tetején. Végre egy világlátott ur felkiáltott:

Nini! Ezek színészek!

Azok voltunk, - a javából. Egy fázó nélkülöző, jó kedvű és lelkes csapat. Typikus kóborszínészek. Tele reménnyel, ábránddal álmokkal szerelemmel, a mit földi halandó hiába üz mint a délibábot. Hanem azért csak üz, csak kerget mindaddig míg kifáradva megcsalódva, el nem bukik.

Második nap utaztunk már didergő téli napon, hol a szekéren, hol a szekér mellett. A ki fázott az addig gyalogolt, a mig elfáradt, vagy megmelegedett. Ezen a napon szűken telt az ebéd. Egy félreeső utszéli kocsmában melegített bort kanalaztunk, melynek fanyar ízét enyhítette néhány darab czukor és tápanyagát növelte egy pár belevert tojás. Czudar kedvünk lett tőle. Az öreg Petur a ki kezdetben lyrai szerelmes volt, később népszinmű énekes, azután apaszínész és ez idők szerint szabó, szinpad és paróka készítő, belekezdett valami vig nótába:

„Erdőn mezőn, völgyön hegyen,
Művészetünkkel utazunk,
Hol a dolgunk, jobban megyen,
Felütjük ott a sátorunk!”

A Petur nevet onnan kapta mert Bánk-bán Peturjához hasonló dühös magyar volt és ezt a szerepet nem engedte soha másnak. Szegény Petur! Csontjaiddal talán tekéznek már a meráni gyermekek...!

El lehet képzelni, hogy nem érkeztünk valami nagy világfájdalmas hangulatban legujabb állomás helyünkre. A nagy vendéglő előtt recsegve nyikorogva álltak meg a terhes szekerek és a szegény gebék hátáról pára felhő emelkedett fel a zuzmarás levegőbe. A fuvaros megrázta a lovak füleit, leszedte bajuszáról a jégcsapokat és oda sandított a vendéglő ajtaja felé, mintha azt várta volna, hogy az barátságosan nyiljék meg előttünk. Reményében csalatkozva, egykedvűen suhogtatta meg ostorát, gyufát keresett elő mélységes zsebeiből és kurtaszáru pipájából füst felhőt fujt a semmiségbe.

Egyszer aztán mégis megnyílt az ajtó. Alacsony termetű ur lépett ki. Jól táplált hasán megfeszült az állig gomboló mellény; rövidre nyirt fején török fezt viselt; szájában egy feketére szivott tajték szipkában félig elégett cuba füstölgött. Apró szuró szemeit körülhordozta rajtunk és gyönyörködött a páratlanul álló bizarr képen.

Mikor valamennyien szerencsésen érintettük a földet, élünkön a direktorral odajárultunk az érdemes férfihoz. A komikus vékony kalapját egy hosszuhaju parókával bélelte ki; a lyrai szerelmes vékony öltözete fölött egy kopott bársonyból készült spanyol köpenyeget viselt; a másíknak téli kabátja alól sujtásos magyar atilla villogott elő, a mit a garde-robe-ból kölcsönzött, úgy mint más ember szokta a bundát a szőcstől; a drámai szendének a királyné hermelines palástja jutott.

Furcsa kép lehettünk, mert a derék férfi hahotára fakadt:

- Magok azok? kérdezte.

- Igen mi - felelte valamelyik.

- A színészek?

- Nemcsak színészek vagyunk, vágott közbe a komikus, hanem éhesek is.

- Olyan nincs. Hehehe! olyan nincs! Ennivaló nincs! kaczagott a jó kedvű vendéglős. Először hadd lássam, mit tudnak? Hadd lássam ér-e pénzt, mert itt a publikum igen kényes.

- Majd este meglátja! biztatta a direktor.

- Este? ohó, este hiába komédiáznak. Keresztelő van az alispánnál. Már pedig mikor az alispánnál keresztelő van: akkor főjegyző, aljegyző, iktató, pénztárnok, ügyvéd, adószedő, végrehajtó, pap, kántor, harangozó, - mind ott van. No hát kinek játszanak?

- Majd akad valaki, szólt kötekedő hangon az intrikus.

- Dehogy akad, mondá a gömbölyű ur.

- Nem maradunk kérem adósok, - felelt a jókedvű komikus és tréfásan emelte meg nyári kalapját és ezzel együtt levette a kuszált parókát is.

A vendéglős e látványra hahotázott.

- Nini! Hát magának két feje van? Teringette még ilyent se láttam. Hehehe! két feje van, vagyis két haja. Hogy is mondjam nó... két bőr van a fején. Hehehe! Hát aztán mind ilyenek? Mi?

Ezzel a rövid kérdéssel mellém lépett és gyanusan vizsgálta hosszú hajamat, a mit én akkor valószínűleg a művészi illúziók emelésére viseltem.

- Na vegye le! Hadd lássuk marad-e még másik bőr is a fején?

Aztán minden engedelem kérés nélkül leemelte fejemről a kalapomat és belemarkolt az én büszkeségembe: hosszú gesztenyeszínű hajamba és azt nem épen nagy gyöngédséggel próbálta levenni a fejemről.

- Üm. Ez erősen áll!

Általános derűtség követte a sikertelen próbát, - csak a mi primadonnánk, a mi szép, fiatal és melancholikus primadonnánk maradt komoly. Milyen ritkán mosolygott ez a szép leány, a ki úgy tűnt fel előttem mindig, mint egy földre tévedt angyal.

A direktor titokzatosan mondta nekem, hogy ennek a szép leánynak története van. Mennyit töprengtem e történet felett, a mikor láttam ábrándos szemeivel elmerengeni a futó felhők foszlányain, a kék ég végtelenségén; mikor láttam magába merülve álmodozni és mikor hallottam, hogy édesen zengő hangja mennyi melegséggel beszéli el szinpadi kedvesének szíve szerelmét.

Egész lényében volt valami titokzatos, magatartásában volt valami eszményi és komolyságban volt valami bánatos epedés, talán a veszített boldogság után. Itt akarta feltalálni? Nem tudom. De mindig eszembe jutott, hogy ennek a szomorú leánynak története van. Miféle története lehet? Többnyire komoly és magába zárkozott volt, de ha belevegyült a jó kedvünkbe: szilajon csapongott, mint egy mámoros démon. És ilyenkor is milyen tébolyító szép volt!

Mennyi maecenas ostromolta és mint üzte el valamennyit magától. Csak köztünk találta meg azt a kis fényt, a mely olykor-olykor derültté tette kedves arcát.

Most komor volt és hallgatag. Hirtelen előlépett s olyan édes hangon kérte a vendéglőst, hogy szobát adjon; a jókedvű ur szinte elkomolyodott, a mint a fiatal leány arczába tekintett s aztán kijelentette, hogy a nagyterem be van fűtve s ott szép patriarchalisan meghuzhatjuk magunkat. »Hanem enni való, az nincs!« - tette hozzá igen határozottan, mint a ki nem akar semmit reszkirozni.

- Gyerünk hát, kiáltotta a szép leány és arcza lángolt, a mint felvetette büszke fejét.

- Vendéglős ur - szólt közbe nagyuri tempóval a komikus. Küldjön egy szakasztó krumplit. Ha van tűz, majd megsütjük.

Nagyszerű! dörgött Petur és homlokon csókolta a lézengő Biberachot!

A vendéglősnek tetszett a tréfa, mert csakugyan egy rakás krumplit küldött utánnunk a nagyterembe, a melynek óriási öblét sehogy sem birta kimelegíteni a megrepedezett öreg kályha. Hanem parázs volt elég és nemsokára a sült krumpli pompás illata koválygott körülöttünk.

A jó meleg és a sült krumpli felhangolta a truppot.

- Uraim és hölgyeim - mondá a direktor. Tartsuk meg a próbát hamarosan itt a kályha körül »Don Caesär de Bazán«-ból. Ezzel kiosztották a szerepeket. A mi szép primadonnánk Maritánát játszta, a kit Caesär elvesz és a kibe a spanyol király szerelmes. Mindenkinek kezében volt a szerep. Én játsztam öfelségét, a hős szerelmes játszta Don Caesärt, a komikus a pulyka márkit.

Csak a kályha körül volt egy kis meleg s én a próba elején dideregve takaroztam bele vékony szárnyu köpenyembe.

- Fázik felséged? - kérdezte Maritana - s valami szokatlan jókedv sugárzott arczából.

- Igen Maritána! De ha megcsókolsz felmelegszen tőle!

- Ugyan felséges ur, - hová gondol, hisz még megtalálná látni Caesär!

Don Caesär ebben a pillanatban épen egy sült krumpliról vakarta le a kormot és nevetve kiáltá:

- Nem nézek oda!

- Fúj Caesär! kiáltá Maritána, - hát ennyire süllyedt a büszke spanyol grand?

A kellékes udvarias figyelemmel nyujtott felém egy pár pirosra sült burgonyát.

- Kérem felséges ur!

A királyi eledel jól ízlett, mert Maritána kötekedve szólott:

- Ugy látszik felséged szerelmével kínál meg csak, de krumplival nem!

- Én megkinállak krumplival, ha szerelmet is adsz, - kiáltott a komikus!

- Én? neked? Én, a kibe Spanyolhon királya szerelmes és a kinek Spanyolhon legvitézebb és legdaliásabb grófja férje lesz, - én adjam neked szerelmemet, te ocsmány pulyka márki?!

Erre aztán szívéből nevetett. Nevettünk mindnyájan.

Petur a kályha elé térdelt, hogy a kialvó félben levő tüzet feléleszsze, de biz azt kisütöttük a krumplival. Így hát rövid kísérlet után hátra lépett és tragikusan szavalta:

- Aludj mohón kilobbant hazafiság tüze! Jó éjszakát!

- Bátyám! kiáltott a fiatal szerelmes, a ki üres óráiban tragoediákat szokott írni - ezt töllem loptad.

- Már öcsém akkor először Katona Jóska lopta el tőled, mert én meg tőle loptam.

Ismét nevettünk. Maritána csengő nevetése úgy visszhangzott a teremben mint egy bűvös hangszer. Soha sem láttam még ilyen kedvében. Majd felugrott a székéről és kezével mintha verné a tamburát, - járta a spanyol táncot és igézően mosolygott hozzá.

- Felség füttyölj ha szeretsz, mert nóta nélkül lehetetlen táncolni.

- Don Caesár a bonvivant, hadd füttyöljön ő! Csak nem képzeled, hogy a legkatholikusabb fejedelem egy utcza énekesnőnek füttyörészzen.

- Gyerekek, mondá a direktor. Ne bomoljatok, hanem próbáljunk.

- Minek? - kiáltott Maritána, hisz az alispánnál úgy is keresztelő van... Aztán mintha elcsuklott volna a hangja, - hirtelen megakadt, egy pillanatig ingadozott és arcza elsápadt.

- Roszszul vagy, kérdeztem?

- Nem én felség, hanem azért tudod mi? Ma nem próbálok egy kukkot sem!

- Szeszélyes vagy Maritána, dörmögött Caesár, - hisz próbálnunk kell.

- Mondtam már, hogy az alispánnál keresztelő van, - felelte Maritána kaczagva...

Ekkor megnyílt a terem ajtaja és a jókedvű vendéglős lépett be, a ki kíváncsi volt megtekinteni a komédiázás előkészületeit.

A mi Maritánánk hozzá lépett és levonva ujjáról egyetlen ékszerét, e szavakkal nyujtá át a vendéglősnek.

Adjon ön nekem külön szobát, s ha ki nem váltanám, ajándékozza az alispán új szülöttjének. És mosolygott hozzá hidegen, gunyosan.

.....

Maritánát még csak egyszer láttam. Sáppadt arczczal, beesett szemekkel és egy parányi sebbel a szive tájékán.

Egyetlen levelet hagyott hátra nekem czimezve:

»Mindig kérdezted történetemet. Itt van.«

Egy elmosódott arczképen keresztül írva ez állott:

»Az én történetem.«

A vendéglős azt mondta a képre, hogy valamikor hasonlithatott az alispánhoz, de most olyan embert nem ismer.«

A kórista.

- Makama. -

- Ki a poloskát énekelte, hozzád fohászkodom segíts meg. Kérlek nagy szellem ne vonj vállat - ez is - mint a tied - furcsa állat. Nagy »művészeket« látunk könyvben, képen, - ír róluk az ujság minden héten. Plané hölgyekről - mi isteni! örökké hallod zengeni. De a kórista népség - kivéve egy pár szépség - kutya népség. Érdemeit nem méltányolják, a kritikusok csak fitymálják. Pedig ők is szót érdemelnek, kórista nélkül fucs az ének. - Nincsen lagzi, lakodalom, - lárma, tolongás sokadalom. Kivált ha az ügyelő ur, még biztatja is egy kicsit, - a nőnemet - miként ha nyuznál úgy visit. Csoportban ő a szinpad éke, bár soh se tesz úgy a mint kéne, de még is valahogy megáll, gyakran egészséget reperál; - mert rendező ur, ha nem veszekszik - a kóristával - megbetegszik. Önmagáról mindenik hiszi, - kivált mikor a torkát keni - hogy ő a született zseni s hogy legyen rá bizonyosága - szinművet ír tuczat számra. Hirnévére nagyon érzékeny, - szent igaz, hogy feje termékeny - de az emberek roszszasága, vagy mint ő mondja, butasága -, az ok arra, hogy nem nőhet ki a szarva, melynél fogva - a hir fáján fennakadva, téged rongy világ lekaczagna. Ha a szinpadon bárki perorál, ő az első ki belekritizál s úgy lehordja, - hogy a ki hallja - az égre mered a haja. Művészetben bárkin is tultesz, - ha jut szerep - reá mered, - műértőleg méri végig, - ez emeli majd az égit: - úgy gondolja, megfontolja; kutatja szerepe természetét - ahoz igazgatja esztét, - jobban mondva száját - szemét. Ha vig: arcát fintorgatja - orrát előre flastromozza - pittyedt ajakkal nagyot ásít, lábával, mint Mephistó sántít. - Alakja mutat szörnyű butát, - pedig a hunczut csak teszi magát. Hős, vagy szerelmes szerepet - nagyon szeret. Ilyesmihez nagy a gusztusa, - vagyon is hozzá spiritusa. Rettentő állásba helyezkedik - keble a széltől emelkedik. És mily vitézség az arczon - biz isten akár Napoleon. - És ha szeme forog vadul, - az ember szinte megbolondul. - Az egyszerűség kedvelője - pénzt luxusból se tart a dőre. - Akármint erőszakolnád, - nem venné fel a czifra ruhát, - bár a szomj gyakran kinozza, - még is a vizet nem állhatja. - Ha néha-néha borra kap - hamar bekap, akár a csap - pedig nem igen szereti, - csak a más kedviért teszi. Vélnéd sátán, e puritán! - Nem veszedelmes - szelid türelmes. Karmesterre nagyon hallgat, mit ez kiad - teszi mint a parancsolat. Eldudól minden a manót. - Tudja a fortét, a pianót. Ennyi tudomány - csekély árért - harmincz bis harminczöt forintért. Többet nem kér, - de mily beszéd e - még ha kínálnák se kéne. Csak hazafiságból szorul másra, mert nagy baj a, - ha a faja - elpusztulna. Így kit az élet -, vizzálya kerget - nagy hirtelen kapja magát, tövig vágja a bajuszát, a szakállát, - s beáll oda, hova, - nem követi az irigység s más ilyen emberi vétség. És itt akad z s i r o s falat, olyan mitől csömört se kap. - Uram bocsás! - Kerüli az istennyila - ha megsejti, - hogy kórista. Muzsák istene ne hagy el őt, - hajánál fogva emeld fel őt, - a nagyratörőt!

VEGYESEK.

Fagyos világ.

Sötét, unalmas, fagyos világ van odakint. Nincs a sugárnak melege, nincs a szabadnak illata, nincs a természetnek költészete. Kopott minden és e szürke egyformaság fárasztólag nehezül a kedélyre. Nem ősz, nem tél, nem nyár, nem tavasz ez. Csak a halál árnyéka, mely kísérteties félelemmel és misztikus sejtelemmel tölti el a lelket.

Az utcán csonttá fagyott a sár, pánczélt öltött a pocsolya és a járókelők lehellelte ködoszlopot fúj a levegőbe. A torony tetején néhány varju szürke gubájába vonta nyakát és valószínűleg világfájdalomba estek, a mint a környező hegyek egyforma fehérségét bámulják a helyzet magaslatáról. Egy-két veréb a mi megcsupaszodott eperfánkon gubbaszt és kétségbeejtő unalommal tekint azokra a kukoricza szemekre, melyeket jó kedvében szór ki hizó ketreczéből a kedélyes liba.

Hát csak unalmas valami ez a fagyos világ. Az ember éhesebb, szomjasabb, fázékonyabb és hajléktalanabb mint valaha. A szükség, a mely nyáron nevetséges szegény, egyszerre hatalmas urrá lesz. Ruha kell, mert nem vetkőzhetel egy ingre, hajlék kell, mert nem ad szállást minden bokr. A munka kevesebb és kevesebb a kereset is, hanem a kenyér épen úgy kell, mint kánikulában, még jobban, mert az éhes test fázékonyabb. Ezért fél a szegény, a proletár, a züllött, a téltől és annak sanyaruságától, mert a tél az ő szükségeivel, nyomorúságával, bünszerzővé válik és az erkölcsöt előbb megtántorítja, aztán elbuktatja.

A rendőrségi razziák dus eredménnyel végződnek minden nap. A csirkefogók, éhenkórászok és más bránzsú kétes existenciák egész csapatját helyezik el a dologházba. Az egyik ruhát lopott, a másik kenyeret, a harmadik csirkét, a negyedik olyasvalamit, a mi épen keze ügyébe akadt. Nem válogatós ez a népség. A mit megcsiphet, azzal előzékenyen köti meg a tulajdonjogi ismeretséget. Különben a legtöbbje igen kedélyes ficzko és külső viseletén is meglátszik valamennyinek, hogy nem tartanak külön udvari szabót, susztert s más ilyen luxus artikulust. Nem annyira az uraságoktól levetett, mint az uraságoktól ellopott testi butorzattal látják el magukat s minden jel azt mutatja, hogy az ilyen butorozásnál kevés figyelemmel vannak a test méreteire és a ruházat harmonikus kinézésére. A rendőrbíró ur elé vezeti egyenként a biztos. Félénk tétova tekintettel áll meg a kliens a bíró előtt s lassu, dünynyögő hangon felelget a hozzá intézett kérdésekre:

- Hány éves?
- Nem tudom!
- Hová való?
- Sehová!
- Hol lakik?
- Sehol!
- Mi a foglalkozása?

Azt akarja mondani, hogy «semmi», de röstelli ezt a nagyuri szokást fitogtatni, hanem azt mondja, hogy téglát hordott, napszámoskodott, csontot, rongyot és más hasznos hulladékot szedett a szemétdombokról, de mivel megfogyott a munka és a hus szerfelett megdrágult, - csont se igen akad: hát most csak úgy éledgéltem istennevében a csavargásból. Igen jó hivatal. Nem szükséges hozzá semmi kvalifikáció.

Ezt a foglalkozást a rendőrbíró azonban nem acceptálja, s így a csavargó a törvény jóvoltából bekerül a dutyiba, a hol meglepetve tapasztalja, hogy sokkal jobb dolga van, mint akkor volt,

midőn a szabadság istenét imádta. Így aztán áldja a büntető törvényt s ha egyszer üt a szabadulás órája ismét siet megszerezni magának azt a mulatságot, a miért visszaküldik a tömlöcznek csufolt paradicsomba.

A rendőrség foglyai közt a szépnem is jelentékeny számban van képviselve. Valaki «éjjeli lepkék»-nek nevezte. Talán azért, mert addig incselkednek a «fény» körül míg megperzselt szárnyal elhullanak; talán azért, mert kellemes nyári éjeken csapodár kedvvel, kéjelegve szállnak virágról virágra és rikitó szinpompával csalogatják maguk után a pillangót üző «gyerekek»-et; vagy talán mert nem szeretik a nappali világosságot csak az éjszaka homályát. Ki tudja, miért adták e nevet nekik az allegorikus képekben beszélő «természettudósok»? Nos hát itt vannak a rendőrség hálójában az éjjeli lepkék is. Mikor nyári melegben, virágpompában, illatárban uszik a természet: akkor van az ők boldogságuk tetőpontja.

Ingerlékeny vérük, könnyelmű képzelődő, felületes temperamentumuk viszi, ragadja abba a kéjes bizonytalanságba, a melynek sötét homályában várja áldozatait a prostitúció bűne, nyomorusága és kétségbeesése.

Mikor a dér lerázza a fák lombjait, elhervasztja a pázsit puha derekalját, és csupaszon marad a szállásadó bokor: akkor megtörik a lepke ereje, himes szárnyai összekuszáltnan mehtagadják a szolgálatot és rabja lesz a szigorú rendőrségnek. Ott áll a bíró előtt megtépve, kopottan. Megtört fényű szemei körül szederjes karikákat rajzoltak a kéz és remegés izgalmai; a női báj minden vonását szétrombolta arcán az érzéki gyönyör mértéktelensége. Lelkében, szívében az orgiák mérges gőze fertőztette meg nemének legszebb erényét: a szemérmet. Arcán ott piroslik sávós vonalokban a kevés művészettel alkalmazott piros máz. Szegény lepke. Milyen fásult, milyen közönyös, milyen piszkos és mennyire nyomorult.

Ha kérdik, nem felel; ha vallatják: sir. Nem mer a bíróra nézni. Remeg az emberek tekintetétől és remeg ébredező lelkiismeretétől. Kopott kendőjét szeme elé huzza, szakadozott, foszlányos ruháját összevonja, mintha fáznék, mintha dideregne.

Valyon melyik bíró ítéletétől reszket ennyire? A tömlöcz szégyene vagy a lelkiismeret mardosó kinja nehezül-e rá? Hát volna még egy szikra benne, a mit nem irtott ki a részeg mámor gyilkos keze? Talán igen, talán nem!

Összegörnyedve, eltakart szemmel ment a rendőr előtt a fogházba. A vékony talpu, kopott cipőn keresztül szur a megfagyott éles göröngy. A lepke megtántorodik, a rendőr felfogja és előre löki. Az emberek gunyosan pislantanak feléjük. Elhízott kofák ülnek szenes bögréik felett; kopott prémű bundáikból kíváncsian nyujtják ki tokás nyakukat. Rezes arcukon haragos gyűlölet villan keresztül:

- Pihá! - rikácsolják a szomorú menetet felé és megvetően köpnek utánuk.

A rendőr buta arccal lépetet mellettük; a lepkék remegő kézzel vonják szorosabbra a kendőt. Hideg, nagyon hideg ez a novemberi szél. A fogház ajtaja csikorog és a zárban megfordul a kulcs. Most már ott van egyedül. Nem látja senki. Valami kínos szorongatást érez magában a nyomorult. Előbb összerázkodik, aztán érzi, hogy miként szorul el a torka, miként remeg meg a szíve. Milyen csodálatos érzés ez; tán megölné, ha nem kapna utat magának keresztül a szemeken. Égető, forró cseppek törnek elő, szabadon folynak alá a sápadt arcra és végig barázdálják azt, a mint lemossák a komisz pirosító maradványait. És a mint álmodozva, kisírt szemekkel néz a cella szűk ablakán keresztül a szürke hófelhőkre: úgy tűnik fel, mint egy szenvedő nő, a ki nem tudta, hogy mekkora bűn az, a miért bűnhődik...

Brr milyen sötét, unalmas, fagyos világ ez!

Költözködés.

Költözködöm. Kitűnő kedvem van. Örömben táncolni szeretnék. A mai napon jutottam az élet legkellemesebb körülményei közé. Ma reggel az állam fentartó elemei: a végrehajtók, megjelentek tüvel-hegygyel összehányt lakásomon és a törvény nevében követeltek bizonyos összeget, a melylyel én tartozom a császárnak. Teljesíteni szoktam én lehetőleg a biblia bölcs mondását, mely szerint meg kell adni az istennek, a mi az istené és a császárnak, a mi a császáré, de néha legmegrögzöttebb szokásaitól is eltér az ember.

Igy történik meg aztán, hogy az Urral rendesen kibékülök; a császárral pedig többnyire hadilábon állok, mert hiszen egyszerre csak nem szakadhatok két felé.

A végrehajtó pedig inkább a császár mellett buzgólkodván, ezért szerencsétlen minket földi halandókat szíves látogatásával.

Van-e önnek akkora fántáziája uram, hogy elképzelje az én örömet a végrehajtói czimmet és ranggal felruházott urak láttára? Oh a mikor látom őket... előre gubbasztott fejjel, csoszogó léptekkel, kémkedő szemekkel, - oh uram mekkora boldogság környékez! És ez a boldogság nem jár egyedül. Évnegyed van: tehát fizetni kell a lakásokat; prima is van: ergó felkeres a suszter, a szabó. Vagyha fel nem keres, akkor feltétlenül megtalál az utcán, és olyan különös tekintettel köszön mintha mondaná:

- Adós fizess!

Csodálatos állapot az, hogy az ember a hitelezőjével mindig találkozik, - de a kivel valami ügye van, azt sohasem kapja meg.

Hanem mindezek csak apró-cseprő dolgok és úgy enyésznek el a költözködés nyomorúságai mellett, mint egy porszem a Montblanc mellett. Már az előző nap az embert valóságos idegesesség szállja meg. Minden butor darab ki van mozditva a helyéből. Az ember nincs hol álljon, nincs hova üljön, nincs hol egyék, nincs hol aludjék. Csetlik, botlik, zsörtölődik és átkozza végzetét, a mely megtagadta tőle a »háziur« irigylésre méltó titulussát. Az egész éj kínos álomlátások között telik el. Álmomban egy óriási szekeret láttam, mely toronymagasságig volt megrakva butorral és én annak a legtetjén ültem. Az összehalmozott butorsokaság rémségesen ingott és minden perczen azzal fenyegetett, hogy maga alá temet. Mikor megébredtem, hideg verejték csurgott végig a homlokomon. Pitymallott már és az utcáról behallatszott a butorszállító szekerek nyikorgása. Minő hang, minő irtóztató hang! Ugy ugrottam talpra, mintha a ház égett volna a fejem felett. Először is megbotlottam a szoba közepén rendetlenül összehordott czókmókba és becsületes bukfenczet vetettem. Egyéb bajom nem történt, csak az orrom vére indult meg, a mit én nem tartok olyan nagy hibának, mióta egy nagyon okos ember azt magyarázta meg nekem, hogy olyankor csak a rossz vérem foly ki. Hadd folyjon ha úgy áll a dolog. Hisz ez valóságos tökéletesedési processzus.

Végre egy rakás histerikus kitörés után megkezdődik a rakodás. Egy vizes kancsónak leszakad a füle, egy metszett pohár darabokra törik, egy tükör elhasad, egy szék megreped, egy kissé a butorszövet kilyukad. Bagatell! Ilyenkor megtörténik. E közben lázas erőlködéssel foly a rakodás. A napszámos fujja veled szembe pálinkás és fokhagymás reggelijének kábitó illatát; a hordár csupa véletlenségből bagó levet köpik az ősapád vászonra festett arczképére; a macska barátságosan kapkod a falról leakasztott kanári madár után. E közben hallasz nehéz szuszogást, csoszogást. Itt szék dül fel, ott a ruha fogas terül végig a földön, mely apró kedvességek igen kellemesen izgatnak.

Végre megrakodik a nagy alkotmány. Lekötözik és megmozdul mintha földrengés rázná meg. Az ember látja a mint egyik másik butor darab olyan kemény érintkezésbe jó környezetével,

hogy jókora darabjától hangos recsegéssel kénytelen megválni. Lehetetlenség ezt tovább nézni. Kerülő utakon megyek új lakásomhoz és kétségbeesetten várom szegény butoraim romjait.

Mikor aztán meggyőződöm a nagy »hühó«-ból, hogy a butoraimmal és súlyos bánatommal terhelt jármű a kapu elé érkezett, kinos szorongások közt tekintek arra. Csakugyan itt van egy szálig. Pompás! Némelyikre alig lehet ráismerni. Egészen színt változtatott. Lement az istenadtárol a festék és valóságos tarka színben tündöklök; - a másikon pedig oldalvást mély barázdákat vágott a kötél, a szekér »vendégoldala« és másféle barátságos környezet. A ruhaszekrényem pedig olyan csodálatos változáson ment keresztül, hogy az ajtója, a mely mindig kifelé nyílt, - most befelé nyílik és nincs emberi hatalom, mely ezen makacs elhatározásában megingassa.

Hát még az író asztalom? Fej nélkül érkezett meg. Valami kolosszális bukfenckövetkeztében letört a teteje és ezen szenvedőleges ténykedéssel egyidejűleg törött ki a nyaka egy a fiókjában heverő titkos drámának. Szegény drámám! Milyen fölségesen megfelelt címének: »A halva született nagyapa«. Most már néhai és gondolom, hogy a nemzeti színház dráma-bíráló bizottsága gyászjelentéssel rója le kegyeletét iránta.

Szegény asztalom sorsa egészen megrendített. Milyen keserű szemrehányást tett nekem:

- Ezt érdemeltem meg tőled, ki megtűrtem, hogy éjnek idején a hátamra könyökölj és drámai jeleneteket izzadj papirosra? Ilyen gondot érdemeltem én, - a ki mélyen hallgattam róla, hogy holdvilágos éjjelen szerelmes verseket gyártasz a primadonnának kecséiről. Ezért voltam neked hű segítő társad, ha balladát gyártottál a rendőrségről, ha makámát nyögtél nagy férfiakról. Eredj hálátlan!

Hát persze, hogy vigasztaltam, kérleltem és a tetejét visszaillesztettem. Azután testileg, lelkileg elgyötörve bevánszorogtam az új lakásba. Még üres volt; ezer lyuk a falon, - ezer pokháló a szegletekben, ezer pecsét a padlón. Ott dolgozott egy meszelő, egy poroló és egy suroló asszony. Mindenik beszélt és egyik sem figyelt a másikra. Az asszonyok mindenütt egyformák. A fejükre soha sincs szükségük csak a nyelvükre. Nagy későre megkezdődött a behurczolkodás. Megint csörrentek az edények, koccantak a poharak. Törtött itt is, törtött ott is; szakadt itt is, szakadt ott is. A napszámos újra szembe fujta a fokhagymát s a hordár nem respektálta őseimnek vászonra festett arczképét. Rettenetes kaosz, iszonyu zsidvaj bögg zug a fejemben. Kimerült idegeim, fáradt izmaim megtagadják a szolgálatot. Az üres lakás előtt felhalmozott sérült butorok pirámissára esik elhunyt tekintetem és egy törtött lábu székre roskadok.

Mariusznak érzem magam, ki bizonyára így kesergett egykor Carthagó romjain.

Márcziusi hó.

Pirosló hajnalban születünk fenn a fellegek méhében. Sokáig bolyongtunk, mint szürke, alaktalan párázat, míg végre az ős erő tiszta patyolattá alkotta szennyes lényünket. Szárnyára vett a szél s csendes lebbenéssel szórta tele a dermesztő fagyburkolatból kibontakozó földet. Mikor egy reggel felébredt az alvó város, a piszkos sártekét, fehér palástba takartuk, hadd gyönyörködjék a halandók szeme e tiszta csillogásban.

Fehér volt a fekete utca, a barna háztető, a dagadni kezdő rügyes fák, s még a hóvirágot, a kék kakukvirágot termő verőfényes oldalokat is fehérre meszeltük.

Mi vagyunk a zsarnokoskodó télnek fehér rabszolgái és nekünk engedelmeskedni kell, ha ez a mogorva zsarnok parancsol. Nemcsak késő ősszel borulunk szemfedő gyanánt a beteg természetre, de néha akkor is megrohanjuk orvul, rabló módjára, a mikor az istenáldása kalászkodat ver ki, mikor a rügy levéllé, vagy a bimbó virággá feslik.

Talán ilyenkor ártunk, mert a természet halálának könnyű postái rombolás nélkül nem járhatnak, de többé nem vagyunk kegyetlen és kiméletlen gyilkosok.

Kérdezték meg csak a hóvirágot, a nárciszt, a kakukvirágot, - kérdezték meg a pongyola pitypangot és az apró kékfejű kakuk virágot, az ibolyát és a kékszemű kökörcsint, - ők meg fogják mondani, hogy a márcziusi hónap szíve van. Hideg lehelletünkben tavaszi illat száll szét s testünk olvadákonynya válik a szerelem melegétől.

Mert hiszen mi vagyunk maga a szerelem. Hogyan lehetnénk hát gyilkosok! Mi vagyunk a vágyó, a titkosan vágyó szerelem. A márcziusi hó többé nem hasonlít elődeihez. Mi nem virágot ölünk, mi virágot fakasztunk. És nemcsak a természetben, de a szivben is.

Sok történetet beszélhetnénk el nektek ennek bebizonyítására. Hiszen annyiszor voltunk tanúi édes érzelmeknek, annyiszor hallottuk a sziv titkos dobbanását.

Mikor néha egy-egy márcziusi reggelen megjelentünk a földön fehér arcunk tisztaságával, itt is, ott is, félre billent az ablak függönye és a félig homályos üvegen keresztül bámult ránk két leány szem. Néha kéken, mint Italia ege, néha feketén, mint egy viharos éjszaka, néha mosolygott, mint a szivárvány, néha elborult, mint az alkonyat. De mindig szép volt tekintete, mindig tiszta és nemes volt érzelme.

- Jer, jer! A szép hajnal biboros szárnyán szálltunk alá, hogy a téli vén havat elfedjük. Jőj hát közel! Markolj belénk puha kezeiddel s mi majd lágy csepekké változunk lüktető véred forróságától. Aztán érintsd meg szép arcod velünk, hogy légy szebb, hogy légy búbajosabb, mint voltál. Mi vagyunk a márcziusi hó, kik arcod üdeségét üdébbé tesszük, piros rózsáidat búbajosabbra festjük. Jer, jer! Légy szép, mint májusban a vadvirágos mező; légy kellemes, mint a hajnali álom, légy olyan, mint az az ideál, melyet ifju szeretőd lelke álmodott...

Aztán megbámult bennünket, hirtelen, egy váratlan pillanatban csak közénk dobbant. Piczi czipőinek alig éreztük tapodását s természetnek sulya alig nyomult puha pelyheinkre. Ezután óvatosan nézett körül, mintha attól tartana, hogy valaki meglátja. Ugy viselte magát, mintha az tiltott dolog volna, a mit tenni akart. Mikor aztán meggyőződött, hogy kíváncsi szemek nem figyelik, hirtelen lehajolt. Puha tenyerébe szorított bennünket, aztán e két parányi kacsóval összemorzsolta. Majd az arcához emelt. Tiszta fehér bőrén keresztül lüktetett a vér halványpirosága, de ő még szebb akart lenni, mert szeretett. Aztán a nyakához csusztatott. A költők által is gyakran megénekelt alabástrom nyak édes melege olvasztott fel bennünket. Ugy haltunk meg, mint a szerelem marttyrjai. Érhetne-e ennél szebb halál?

A téli hó ott hal el disztelen halállal a sárban, a pocsolyában. Hiába dicsekszik szikrázó gyémántjaival, hiába büszkélkedik csikorgó hangjával, hiába bizik kemény lánczaiban, - mert egyszerre meglebben a tavasz szellője, melynek érintésétől megdobban a föld szive és a lánczot szétszakítja.

Oh sok, nagyon sok lánczot tépett szét már a márcziusi lehellett. És ha ez egyszer megérkezett az a büszkén csillogó és csikorgó téli hó olyan fekete pocsolya lesz, a melyben nem látszik meg többé egy sziporka fény sem.

Milyen más a mi halálunk. Szépséget hozunk és szerelmet magunkkal. A melyik leánynak mi arczát érintjük, annak a leánynak arczán kifeslik a hajnal bibora. Mi meghalunk, de neki üde szépséget hagyunk.

Ott olvadunk el a puha kézben, a rózsás arczon, a fehér nyakon, melyeknek szűzies bája édes kábulatba ejt, a miből nem ébredünk fel többé.

Életünk a milyen rövid, épen olyan fönséges! És mi mennyire boldogok vagyunk, hogy odafenn a légkörben a természet örökké alkotó és örökké romboló keze épen egy márcziusi reggelen gyurt minket idétlen párázatokból ilyen patyolat márcziusi hóvá.

Köszönjük hatalmas őserő, hogy nyomorult zsarnokok helyett, ilyen gyöngéd hivatásra alkotál.

A „Sánta szúnyog”.

Ha egyszer a nagy Galeotto megindul, akkor jaj annak a kit vagy a mit a nyelvére vesz. Irgalom nélkül el van az veszve. Ez ölte meg az én első, az én kitűnő szellemi termékemet, a melyet «Sánta szúnyog» cím alatt nyújtottam be a piripócsi nemzeti színházhoz.

Piripócsan a «Csutora» volt a leghiresebb vendégfogadó, a hol mindig együtt vacsorázott a «banda». Nem a cigány banda, hanem a szintársulat irányadó férfiai. Gerzson volt a szóvivő, a ki mindig ilyen nagy képpel szólalt meg:

- Tetszik tudni, ha én felnyujtom az emlékezet fáklya világát - hát így meg úgy...

Most is jól látom a kerek asztal körül gubbasztó kopott alakokat, a mint nagyokat kortyan-tanak a félig eczetes, penészes savanyu lőréből s a mint egy nedves hosszuszivar csutkán rágódva, félkör alakban köpködnek keresztül-kasul egymáson. A gerendától az agyagos padlóig sűrű csipős füst verődött össze, mely mozdulatlanul folyta körül a szemet, a torkot, a tüdőt s azt csipte rágtá, harapta és marta kegyetlenül. Aztán bele fészkelte a ruhába, odarakta a csömörletes pipakorom illatot, - mint egy utálatos kukac a pondróit, hogy valahogy holnap estig gőzölögjön ott, míg a «Csutora» vaczkában újra tele szedheti magát.

Czudar egy banda volt.

A mondott estén Piripocs intelligenciája is teljes számban volt jelen a fogadóban.

A pipasárgító notárius, a ki teljes életében nem szívott egyebet szüzdohánynál; a félszemű kántor, a ki a nr. 7 és 13 számokat csak akkor nem tette a lutriba, a mikor épen »kijöttek«; a ripacsos harangozó, a ki minden vásáron egy lóból kettőt csinált és a pofók tiszteletes ur, a ki már régen püspök lehetne, ha nem szeretné úgy Piripócsot, hol egész nyáron át virít a laboda és számár-tövis s igen kellemesen kurutytyolnak a sárga hasu békák.

A társaságot a lódoktor egészítette ki, a ki Mackenziet leszamarazta s Pasteurt borbélynak nevezte.

Másnap valami nagy ünnep következett, - ha jól emlékszem szent Heverdel napja. Ezen a napon volt színre kerülendő, az én boldog emlékezetű »Sánta szúnyogom«. A helybeli «Trombita» című politikai, társadalmi, szépirodalmi, közgazdasági vegyes tartalmu hetenként egyszer megjelenő lap kritikusa, már egy kis jó véleményt is előlegezett a «Sánta szúnyog»-nak. De mind ez hiábavalóság volt, a mi mindjárt ki is fog sülni.

Történt pedig a mondott napon és helyen, hogy míg az egyik asztalnál a művész társaság tagjai az eczetes lőre mellett arról vitatkoznak, hogy a Sekszpir ur Hamletje bolond volt-e, vagy csak tetette magát, a másik asztalnál a falu intelligenciája filkót játszott, a mibe nem volt beleszólása a harangozónak sem, a ki pedig egy lóból kettőt tudott csinálni.

Épen abba a momentumba, mikor a kántor a vak szemit is kimeresztette, hogy a tiszteletes kártyájába belenézessen, - mire a tiszteletes bütykös tenyerével ráargumentált az asztal fedelére, - mialatt a notárius a kis ujjával megszurkálta a pipáját, - mondom ebben a momentumban, megzördült a Gerzson hangja:

- Mert tetszik tudni az a «Sánta szúnyog» egy számárság.

A kántor a tökfilkót akarta kihíni, - a tiszteletes a zöldhetest akarta rácsapni, a notárius a tenyerére verte a pipakormot, - midőn hangzék a rettentő ítélet: mert tetszik tudni, az a «Sánta szúnyog» egy számárság!

Mindenki megmered azon ülő helyében. A sánta szúnyog dominálta akkorjában az egész közvéleményt. A rettenetes csendet előbb a nagyfejű korcsmáros hortyogása, aztán Ripacs, a

tenorista baritonista, a lyrai szerelmes és hős apa színész szakította félbe. Hatalmas orrán kidagadtak az erek, szemei vereslettek a füst és karcos bortól a mint félig tenor, félig basszus és félig rekedtes hangon dörögte közbe:

- Czidri vén bolond! Mit tud kend bele? - hisz az egy baromság!

E szóra a vásárokon nyertes harangozó mérges oldalbarugással hagyta abba a nagyfejű korcsmáros hortyogását s így Pipacs a jókedvű komikus, a trupp esze, értelme és szemefénye, főrendező és másod direktor, színlaposztó és kurtinahúzó, teljes csend közepette hallatta szavát:

Ah ah, minő lelki abrak! Izlenék talán a Bálám szamarának, de nem Pipacsnak, ki a legkitűnőbb darabokat ki- és befordítja; ki ír, rajzol, fest és kásiroz, ki alkot drámát, vígjátékot és operettet s kit, hogy az egész világ elismerése megkoszorúzzon, csak napok kérdése. Nem! Nem! Pipacs nem fog egy «Sánta szúnyog»-ot soha méltányolni, mi egy czimeres ostobaság!

A kántor leeresztette a tökfílkót, a tiszteletes elejtette a zöld hetest, a nótárius tenyerét elégette a szenes pipakorom, mire Gerzson tenger folyadék eltemetője és nyugdíjba lépendő sugó újra megzördült:

- Abczug «Sánta szúnyog.»

- Abczug, zörögte utána a szörmentén megberetvált csapat, és mindannyi szellemóriás.

A tiszteletes bütykös ujjával megbökte a homlokát; a kántor ravaszon hunyorított egy szemmel, mivel csak egy volt; a jegyző sárguló pipájából kifújta a bagót, valamennyien némán megérték a «Sánta szúnyog» sorsát. Csendesesen bólingattak, ümgettek és szóltak mindnyájan: hátha...

Másnap a «Trombita» kritikusa azt mondta:

- Jó, ha jobb nincs!

- Czoki, zugta Ripacs, - abczug, morogta Pipacs és a szörmentén megberetvált tábor utána morogta, hogy abczug!

Erre a kritikus azt gondolta: hátha...

A tiszteletes bütykös ujjával vakargatta kigyérült hajzatu koponyáját, a jegyző foghegyről köpött, a kántor az ujjával orgona futamokat csinált a levegőben, aztán tiszteleletreméltó komolysággal sugtak össze, - mondván:

- Már csak úgy kell lenni, - a «Sánta szúnyog» számárság!

A hír rövid idő alatt utcáról utcára szált, házról házra járt és nemsokára közvéleményé nőtte ki magát. E közvélemény alól többé nem emancipálhatta magát a «Trombita» kritikusa sem, a ki könyöres társam volt a gimnáziumban és becsületére legyen mondva, ritkán láttam a szamarak padjában, - noha a kritikus pályának az a hely természetes előiskolája szokott lenni.

Elő volt szóval a közvélemény készítve a premierre. És én tudtam, hogy a minek egyszer veszett hire kél, az vagy megvesz, vagy elvesz, de semmi esetre sem marad épségben.

Ez lett a sorsa a «Sánta szúnyog»-nak is. Mikor az előadás megindult a közönség egyszerre elkezdett püsszegni, füttyülni, dobogni és kacagni. Velem forgott a világ, mintha ördög matollán ülnék. Egyszerre megtántorodtam és azonképen, a mint salonkabátban vártam, hogy a közönség hívja a szerzőt, végig vágtam magam a pipipócsi világot jelentő deszkákon.

Ripacs, Pipacs, a tiszteletes, a kántor, a nótárius, a harangozó és a «Trombita» kritikusa, fülemhez hajolva sziszegték:

- Ir ön még szindarabot?

- Nem! Nem! Orditottam és haza rohanva darabokra törtem színműírói tollamat!

Hanem azóta megbántam ezt a hirtelenkedést. De hát ki pillanthat bele a titkos jövőbe?

A dolog úgy történt, hogy egy állandóan szindarabokra pályázó titkos drámairó kéz alatt potom áron megvette az én szegény «Sánta szúnyog»-omat. Pályázott vele és ha hiszik, ha nem hiszik önök, száz arany ütötte érte a markát. Pedig csak a czimét változtatta meg ilyen formán:

«*A délczeg szúnyog*».

Bolondulás.

Alig van kifürkészhetlenebb tudomány, mint az orvosi tudomány, hanem azért alig értenek az emberek valamihez jobban, mint épen az orvosláshoz. Minden ember orvos és mindenkinek van valami gyógyszere, a mit betegségében mint biztos hatású szert ajánlani fog.

Az emberi szellemi kapaszkodás illusztrálására kell elmondanom a következő históriát, a mi tulajdonképpen nem is história, hanem amolyan bolondulás féle, mikor az embert lóvá teszik, anélkül azonban, hogy ló volna.

Abban az időben lábbadoztam már, de még bennem volt a nyavalya. Még éreztem, mintha nyomasztó lázzal töltené el az agyamat, mintha fojtogatná a torkomat, mintha ott kovályogna a gyomromban, mintha szurkálná az oldalamat, mintha elvenné a szemem világát, mintha gyilkolná a kedélyemet, mintha nehezitené a csontjaimat, mintha huzna le abba a csunya fekete gödörbe, hogy verné meg az uristen azt a holdvilág-ugató tejfeles száju poétát, a ki nem röstelli irni, hogy ő sirba vágyik.

No hát ilyen bolond kívánságot én sem versben, sem prózában nem bocsátottam napvilágra soha, sőt meglehetősen szenvedélyességgel kapaszkodom ehez a világhoz, annál is inkább, mert arról a másíkról még biztos hirt senkitől sem hallottam.

Ezen nyomós oknál fogva kaptam magamat és szembeszállván rút nyavalyámmal, elmentem sétálni, a friss levegővel friss életet szivni.

Csak akkor vettem észre, hogy mennyire nélkülöztem barátaimat én és (ha szabad megfordítanom állításom köpenyegét) mennyire nélkülöztek engemet ők.

Alig léptem tizet, menten belebotlottam Csirke Jákóba, a kinek a komisz fertályba szállodája van, hol száraz zsemle, pattogatott kukorica s több efféle delikát étek csak akkor nem kapható, - a mikor nincs. Jákó épen utban volt a főkapitányhoz széna-árulási engedélyért, de a mint engem meglátott elfeledett szénát, zabot s a vizionlátás nem titkolható örömeivel kiáltá:

- Hogy vagy kedves barátom, hogy vagy?

- Hát né! Szurásokat érzek az oldalomban!

- Hm! Szurásokat?! Nem baj, azon igen könnyű segíteni!

Ezen lelkes kijelentés után megnyomította az egyik bordámat és sokat jelentőleg kérdé:

- Ugy-e itt?

Becsületemre mondom ott sohasem fájt, de a mint a Jákó komoly arczára néztem, csakugyan belenyilallott valami. És én ráhagytam, hogy:

- Ott!

- Figyelj, mondá Jákó egy oraculum ünnepélyes hangján.

- Végy sáfránt, buzakorpát, eczetet és szerecsendiót. Ezeket törd és keverd össze. Tedd tiszta vászonra és kösd be vele az oldalodat. Egy nap múlva kutya bajod se lesz. Aztán megszorítva a kezemet, ment a széna árulási engedélyért.

Alig léptem hármát, - puff, - nagyot nyilallott a bordám alatt. Ennek fele se tréfa gondolám és a legközelebbi speczerájoshoz betérve összevásároltam a fennirt szereket. Ezután nyugodtabban folytattam a sétámat.

Egyszerre csak utamba hozta az ördög Víznemiszsza Ignácot, a kinek a patai utczában fényes víz árudája van: egyszerűen nagy szamosvíz kereskedő. Ökrének, lovának, szamarának nem tudni a számát.

- Adjon isten, - mondá.

- Adjon isten, - mondok.

- Hallom hírből, hogy beteg volt uraságod; (Persze mert egész betegségem alatt nem szabadott vizet innom) aztán hol fáj ha szabad kérdenem?

- Bizony kedves Náczim, - a gyomromban igen sok rendetlenséget érzek.

- Szót se érdemel, szaporázta a víz nagy kereskedő. Veszen 2 krra keserű sőt, 1 krra gálicz követ, 3 krra timsót. Ezeket összetöri és egy fertály friss Szamosvízbe feloldja s korán reggel, éhomra megissza. Olyan egészség lesz utánna mint a makk.

Lelkemre mondom egész rendben volt testem kérdéses része, de a mint hármát léptem szörnyen kezdett kovályogni. Mit volt mit tennem? Ismét egy előtalált speczerájós boltba tértem be s a fennirt tiszteletreméltó ásványokat megvettem.

Megkezdett sétámat bevégezendő tovább mentem. Zöld Gábor kedves pajtásommal találkoztam, a kivel együtt irtuk a kereszturi réten a legelső szerelmes verseket, mivel egy hölgyért lángolóink mindketten s a kivel azután is sokszor együtt kísértettük meg felvergődni a Parnasszus felé. Ő mindig a realis én meg az idealis irány felé hajlottam. Az ő naturalizmussát az én romanticizmusom ellensúlyozta mindig.

Ellenálhatlanul borult a nyakamba.

- Hogy vagy pajtás?

- Kutyamódra!

- No, no! Hát mondjad csak mi bajod?

- Nagyon nagy az én bajom kedves barátom. Az orvosom azt mondja, hogy a szívem el van zsírosodva.

- Ember!!! ordított Zöld Gábor elkékvülve. Megbolondultál?

- Még nem!

- Te, a ki teljes életedben ambroziát szoptál, nektárt szürcsöltél s midőn megbírálás végett munkádat hozzám küldéd, - mindig azt gondoltam, hogy holdvilágot vacsorálsz azalatt, míg irodalmilag gimnásztizáltál, - te emberséges ember, ki mindig azt irtad, hogy «rideg szobádban éh és szomj gyötör!» - hát neked kellett beleesned z s i r o s b e t e g s é g b e . Óh maró gunyja az életnek! Csipős satyrája a sorsnak - ugyancsak kifiguráztad ezt a szegény embert Hahaha!

És Zöld Gábor elpirosodva kacagott, úgy hogy jobban illett volna neki e pillanatban a Piros Gábor név. Mikor végre magához tért rettentő kacagásából így szólt:

- Különbözik ez a betegség testi elpuhulás és egyetlen de biztos orvosszere a következő:

És mutatá nekem: karkilökés, karfellökés, lábemelés, lábrugás, mellfeszítés, derékhajlítás. Előre, hátra, jobbra, balra stb. stb.

E furcsa mutatványok alatt az emberek csoportosulni kezdtek s már néhány rendőr is jelentkezett. Hirtelen köszöntem barátomnak és távoztam.

Bolond volnék, ha azt hittem volna, hogy most már nem találkozom senkivel. Dehogy nem!

Az egyik ajánlott tormát, a másik budai vizet, a harmadik érvágatást, a negyedik hideg-borogatást, az ötödik fokhagymát, (attól pompásan bokácsolsz mondá és én megköszöntem a gusztusát) a hatodik herba teát, a hetedik széna murvát, a nyolczadik zsidó miatyánkot (Szentjánoskenyér vagy mi) s így tovább.

Persze, hogy megvettem mind. Roskadásig meg voltam rakodva, mire hazaérkeztem. Otthon sorjába raktam gyógyszereimet s köztük le- és feljárva, komor gondok között vizsgáltam őket; majd elkezdtem a karkilökést, mellfeszítést, derékhajlítást előre, hátra, jobbra balra, hatra-vakra.

Ekkor megnyílt az ajtó és az orvosom félve dugta be fejét a nyíláson. Aztán szeliden szólított, midőn látta, hogy karjaimat feléje lökdösöm:

- Uram az égre, az ég nevére, az égi szentekre, de hát mit tesz ön?

A feleségem könnyes szemekkel, remegő arczczal nézett be a doktor háta mögül.

Ekkor én még hatalmasabban cselekedtem a kar ki, be, fel, le lökést, hajlítást stb.

A doktor komoly képpel fordult siró feleségemhez és ünnepélyes hangon mondá:

- Meg van zavarodva!

Ezután valami intézkedést tett. Én ezalatt nyugodtan folytattam a test különböző mozgásait és nagymértékben mulattam azon, hogy a doktorom bolondnak tart.

- Jó tréfa, lelkemre jó tréfa, mondám magamban és elfordulva tőlük, a derékhajlításhoz kezdtem.

De e pillanatban két izmos hordár megragadott úgy, hogy moczczanni sem tudtam.

Erre az orvosom belépett. Gyanuson nézte körül orvosszereimet, aztán megtapogatta a pulsumat, a fejemet. Csodás tekintettel nézett a szemeimbe s pityergő feleségemnek azt sugta: csakugyan megzavarodott.

Én? kiálték rémülve. Az isten szerelmére kérlek ne fogjátok rám ezt is, mert bizony isten baj lesz...

Légy nyugodt, mondta az orvos s ezzel intett a szolgálómnak a ki kötelet hozott.

Láttam, hogy már komoly baj lesz belőle és nyugodtan mondám:

- Kedves doktorom. Becsületemre mondom nem vagyok én bolond. Hanem hát nézd a dolog így áll - -

Ebben a pillanatban szaladt be a szomszédom, hogy az uristen megfizeti; szaladjon át az orvos ur, mert a torkos Palikának a feje belerekedt a tejfeles fazékba.

- Hát el kell törni a fazakat mondám én!

Igaza van kiáltá a szomszédom és a milyen lelkéndevezve jött, olyan lelkéndevezve rohant el.

- Eresszétek el - kiáltott az orvosom; a ki kitalálja, hogy ha a gyerek feje fazékba reked, hát a fazakat el kell törni, az nem lehet bolond!

Kötelemet feloldották, hála legyen a torkos Pali tejes bögréjének. A dolog így történt.

A ki nem hiszi, kérdezze meg.

A lejtőn.

Vézna, szöske gyermek volt, kit az iskola helyett kocsmákba küldenek, kit szerénység helyett tolakodásra és munka helyett ingyenélésre tanítanak. Testét elcsigázza az álmatlanság, lelkébe romlottságot olt az éjszakai kóborlás, erkölcsét megmértelyezi a kocsmái élet légköre s mikor majd a kamasz korba lépett: a társadalom parazitái egy diszpédánnyal szaporodnak meg.

A szöske gyermek nem egyedül készül arra, hogy az élet nyomorultja, a társadalom salakja és a büntető törvénnyel esetleg állandóan hadilábon álló individuum legyen. Mellette vannak még kis társai, a kik hasonlóképen éjnek idején rendre járkák a kocsmákat, szívják a pipafüst és alkohol mérgét, hallgatják a trágár beszédet és tanulmányozzák a részegség félszeg virtussait. Ám nemcsak kis fiuk, de igen gyakran - sőt gyakrabban kis leányok kelnek éjszakai vándor utra. Egy tálczára virágot raknak és azt hordozzák körül a mulató kocsmái vendégeknek. Álmos téveteg nézéssel hordják körül tekintetüket s a tolakodás szemérmertlenségével mondják:

«Parancsoljon szép virágot!»

- Kicsiny vagy még te lányom! hangzik a felelet, cynikus kétértelműséggel.

A kis lány már sejti a gonosz célzást. Sokan mondták ezt neki, - hát megtanulta. Pirul és vigyorog, aztán tovább megy és újra virágait kínálja. Ezalatt meglát mindent, a mit nem szabadna látnia és hall mindent, a mit nem szabadna hallania. Az ifjuság fogékonyságával szíjva magába a frivolitást, hogy egykor annál dusabban burjánozzék fel lelkében a prostitúció undoksága.

«Parancsoljon szép virágot!» - hangzik a szajkó módra betanított lecke.

Némelyik száanalomból, némelyik kedvtelésből veszen egy csokrot, - míg némelyik durván utasítja el. Föl sem veszi a virágáros gyermek, hiszen az ő lelke is elfásult már. Pedig fiatal, alig tíz éves, s mégis mintha lelkéről a gyermeki tisztaság fényét letörölte volna a sötét éj és a sötét éjben olázkodó immoralitás. A szív ártatlanságát beszennyezte a duhajkodás mámoros gőze.

Míg a nyomorult gyermek a részeg vendégeknek árulja virágait, - azalatt künn a kapuba leszködik az emberevő. Minden éjjel fölfalja és minden reggel visszaokádja azt a gyermeket, a mely neki pénzt keres. Ez a naplopó a könyörületre, a száanalomra appellál. Ha ő árulná virágait, akkor kevésbé volnának kapósok azok. De a vézna, a nyomorult, az álmos gyermeket sok ember megszánja és száanalomból is oda dob egy hatost.

Mikor aztán a kis virágáros visszatér az utcára az ott várakozó «gyám» a pénzvágy undokságával szedi el tőle a kapott krajczárokat és a gyanúsítás bűnös érzelmével kutatja ki zsebeit, mert hátha «sikkasztott». Nincs megelégedve az eredménnyel, mert a gyermeket durván ragadja meg és viszi tovább. Más terrenumra, más kocsmába.

A csendes éj csillagmilárdjai ragyognak s egy-egy részeg üvöltés viszhangzik végig az utcákon. A föld silány prózája gunyolódik az ég költészetével. Az emberevő «gyám» sietésre nógatja a gyermeket, ki alig bírja lábait vonszolni.

- Ne csoszogj kutya, rivall rá!

- Álmos vagyok, - szepegi a gyermek.

- Álmos? Pimasz! Így hálálod meg, hogy felszedtelek a szemétdombról, a hová részeges apád és csavargó anyád löktek ki, mint egy kutyakölket!

- Nem bírok lépni, nem mehetek tovább, - susugja a reszkető gyermek.

- Még semmit sem kerestél bitang! és ezzel nagyot kollint a válla közé.

A gyermek halkán sikolt, megtántorodik és virágcsokraival együtt elbukik a kemény követen.

- Talpra! kiáltja a sötét alak, - szedd össze a virágokat.

A gyermek nem mozdul. A sok éjszakázás kimerítette s midőn a földre esett az álom ellenállhatatlan erővel zárta le pilláit.

- No, nem hallod? Fatytyu, neked beszélek...

Beszélhet már. Zibbasztó álom nehezedett rá és érzékei eltompultak.

A «gyám» káromkodva szedi össze virágait és felemeli a lábát, mintha rugni akarna rajta egyet. De lemond kegyetlen szándékáról s vad haragja megenyhül az alvó védtelen gyermek gyöngeségének látására.

- Maradj itt hát güzü, mormogja - ha kialudtad magad, majd haza találsz! Aztán megfordul s vontatott lépteit egyhanguan kopognak a csendes éjszakában...

Jó darab idő múlva valaki dalolva tántorog hazafelé. Üvegesedett szemekkel és torzult képpel fenyegeti meg a keleti égen feltetsző hajnal derengését.

- Korán jössz, - dörmögi. Miattad löktek ki a kocsmából te szemtelen hajnal!

És a mint keresztül-kasul méri az utcát nagyot botlik az alvó gyermekbe.

- Üm - nyögi buta képpel. Vajjon miféle semmiházi ez? Aztán tovább tántorog.

A semmiházi a részeg rugására halkán nyöszörög, csendesen a más oldalára fordul. Álmában nincs többé a füstös ivók szennyes légkörében.

Ugy mosolyog, mintha virágos réten pillangót kergetne...

Verőfény.

El tölem komor, pápaszemes gondolatok, nagyképű komolyság. El megszokott gondok, terhes küzdelem. Le az ősz fűrtökkel, le a férfias büszkeséggel. Meguntam már a kimért komolyságot és bölcsességet, utálatossá vált a vénülés sablonja. Kimérten beszélni, kimérten mozdulni, kimérten járni, kimérten enni, inni és tetteimben mindig fontoskodni. Ejh milyen unalmas!

Aztán meg is vénit az örökös komolyság, charlatánná tesz a »nagyoskodás«, kimerit a küzdelem, fáradttá teszi lelkemet a töprengés, melybe beleunszol az élet küzdelme és az az örökös szükség, a melybe lépten-nyomon botlom, megpendíti bennem a világfájdalom hurját.

Pokolba most veletek férfias erények, bűnök és küzdelmek.

Gyermek akarok lenni. Szilaj, gondtalan gyermek, ki kaczagva üzi a virágos rét pillangóit, kinek tekintete tiszta, mint a felhőtlen ég azurja, lelke könnyű, mint a szellő lebbenés, szíve üde, mint a fészlő virág. Nem komoly, nem okoskodó, nem bölcs, nem nyegle, nem szemtelen és nem ostoba. Csak gyermek, a ki sir, játszik, szeret és kaczag.

Husz évet dobok el magamtól és a megmaradt évekkal szilaj vesszőparipára kapok és rohanok vissza az én csendes falumba, melynek sugár tornya mintha integetne felém és csábitana vissza az én megszokott székelő bérceim közzé.

Oh, ezek a kopott hegyek, ezek a csupasz szikla-bérczek, azok a terméketlen oldalak, azok a sárga agyagföldek, miféle bűverővel birnak? miféle csábító delej kering abban a köves, hápahupás silány talajban, miféle ingere van annak a völgynek, annak a hegynek, annak a mezőnek, pataknak és vizesésnek, hogy engem a Kanaán földéről is visszavonzanának.

És szállok és repülök siető vágyam gyors szárnyain. Már látom a falut környező bércek körvonalát, sugár tornyunknak büszke gombját, látom az ismerős utcákat, a jól ismert alakokat. Aztán besietek a mi vén házunkba, melynek tetejét tulnőtte az öreg ákácza és zsindegy fedelére fészket tapasztott a fecskepár. Ez a mi vén házunk, ez a mi drága öreg hajlékunk. Megviselte már az idő és falaiba belevágta romboló fejszékét a sok viszontagság, hanem azért jól esik, ha nyílt tűzhelye előtt megmelegitem magamat és az öreg kályha virágos cserepeit végigsimítom. És a mig kíváncsi szememet a régi képeken, a fehérre meszelt falon körül hordozom, egyszerre megakad tekintetem a rezes vadászkürtön.

Hopp öreg jószág! Tudod-e még a régi nótát. Emlékszel-e mikor riadó hangodra a jó pajtások tömege verődött össze körülöttem. Jerünk próbáljunk öreg, hisz újra gyermek lettem egy napra, egy fél napra, egy órára.

Aztán leakasztom a szegről és zöld zsinórjánál fogva hurczolom magammal a csűrös kertbe, hol macska virtussal mászik egy csonka kazal tetejére. Majd belefujok és bömbölő hangja felveri a falu csendjét.

- Tutu tatu! rikkant vissza innen is onnan is a vidám játszótársak közelgő serege. Miként értik ezek a fiúk az én kürtöm hangját. Még csak egyszer sikolt fel a kürt vékony szavával és erre megnépesül szalmaváram környezete.

Mire leérek a földre már négyes fogatok állnak készen. A hosszú zsineg fazabláit négy prűszkölő, kapáló és nyugtalankodó paripa rágja és az «ur» nagyokat pattant bodza gyümölcsével pirosra festett kender ostorával. Ez a négy tűszkölő paripa Pista, Sanyi, Mihály és Józsi. A nyakukat kényesen szegzik meg és nyertve iramodnak neki a tág mezőnek. Az ur a gyeplőt tartva lihegve üget utánnok. Négyes, kettős, hatos sőt egyes fogat is van. Zsidónak hívjuk ezt és kiabálni kell: «Rongyot, rongyot!»

Ur, kocsis és ló egyaránt fáradtak vagyunk, míg elérjük a Tópatakát, melynek göbéiben öreg békák pöffeszkednek és nádhinárjai közt kéjelegve uszkál a vizi csibor.

Fönnebb a nádas ingó kákáit letépjük és buzogányként használjuk azalatt, míg irtó háborura kelünk a nyomorultan gyáva békasereggel. Aztán ha kimerített a hősi küzdelem, nyomban előkeresem kitűnő két krajczáros fanyelű zsebkésemet s a patakparti füzek közül egy sugár ágat derékon metszek keresztül. Aztán két águ vesszőt ütök a gyorsan rohanó patak két szélére, meghasítom a tengelynek való fát és laposra faragott vesszőcskét dugok közzéje és készen van a malom, a mely két águ fácskái között vigan pördül és földobja maga után parányi csöppjeit a pataknak.

Ezután ismét a «göbbenő» felé huzódunk és méltó felháborodással vesszük észre, hogy a komolyan pislogó béka népség még mind ott lopja a napot.

Mindjárt abban a göbében hentergünk mi is és azokat a komoly képű béka uraságokat furcsa zavarba hozzuk. Rövid tanácskozás után kezdetét veszi az általános fürdés; zaj, kaczagás, visongás terül szerteszét és egyik-másik kimászik a göbéből és belehentereg a patak sekély vizü iszapjába. Vastag sárral mázolja be mesztelen testét és ijesztő hangon üvöltöz felénk. Élénk derűtséggel fogadjuk az ötletét és hogy ne maradjon egyedül: valamennyien belehentergünk a nyári nap hevétől átmelegített iszapba. Majd talpra állunk a meleg sárdunyhából és rohanó sietséggel rohanunk a göbének s tiszta vizét alaposan beszennyezzük.

Aztán egy problematikus mosakodás után ismét felöltözünk s füzvesszőből ivet hajlitunk, melynek két végét zsineggel kötjük össze. Ez lesz a nyilunk. Így fegyverzi fel magát a csapat arra a vadászatra, melyet a hegy lankás oldalán fogunk elvégezni. A sereg egy része nyul, a más része kopó, a harmadik része vadász. Megindul a hajsza tüskön-bokron keresztül. A kopók ordító csaholással veszik üzöbe a nyulat. A riadó zaj felveri fészkeről a kotló fürjet és futni kényszeríti a gyorslábu harist. Károgva száll a fa tetejére a szántó földek kukaczaira leső varju és a gébics féltő rikácsolással árulja el, hogy fészke körül száguldoz a csapat.

- Hahó! hahó: - kiabálnak a vadászok - és a «Mál» bércze visszaveri: «Hahó!»

A nagy munka után vadászok, kopók és nyulak egyaránt megéheznek. Szétoszlunk a nyílt mezőn élelmet keresni. Jól ismerjük a mezei s ó s k a hosszukás levelét. Kiválogatjuk a buja fű közzül és kövér szárát hatalmas étvágygyal recsegtetjük. - Egyik a változatosság okáért leszedi a kökény bokornak még zöld gyümölcsét, a másik az utszálon tenyésző «papsajt» felséges gyümölcsét fogyasztja, a harmadik a galagonyát, a negyedik a csipkerózsa gyümölcsét rágja. Izetlen izü étkek lukullusi lakomája ez, melyet a vad vaczkor fanyar ize még édesebbé tesz.

Mikor mindezekből jól laktunk, felkeressük a fekete nadály mézes bokrétáját és mohó ingyenczkedéssel szívjuk ki a piros virágszirom édes nedűjét. Ah, milyen fölséges méze van a virágnak!

Aztán fecskeszegfűből, kankalinból, vad lóherből és más virágok tarka egyvelegéből felbokrétázzuk kalapjainkat és visitó dalolással térünk haza...

A nap izzó golyója »Fodor« teteje fölé ereszkedik és nemsokára alá száll a sötét alkonyat. A jó pajtások eloszlottak már és engem a vacsorakészítő tűz barátságos fénye oda csalogat. Csendesen helyezkedem el a kemence mellett és fáradt tekintetem belemélyed az izzó széntömegbe és nézem a haragos lángot, a mint szikrázó nyelvvel marja, égeti a hasábot, nézem és csendesén bóbiskolok; aztán meglop lassan az álom, fáradt pilláim leragadnak, fejem a falnak esik és elalszom.

Csak úgy álmomban érzem, hogy valaki gyöngéden felkarol, megcsókolja a fekete nadály mézétől édes ajakamat, végig simítja átizzadt hajamat s meleg szeretettel puha ágyba helyez... Csak úgy álmomban látom, csak úgy álmomban susogom: anyám, édes anyám!